

פרוטוקול מס. 271
מישיבת ועדת העבודה

יום ב', ט"ו אדר א', תשל"ו - 16 בפברואר 1976, שעה 10.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו

י. ז'. אמיר

מ. גז

פ. גרופר

ל. דיציאן

מ. דרובלס

י. דרניצקי (יודיץ)

ד. לוי

א. לבנבראון

מוזמנים:

ב. הקלאי - סמנכ"ל משרד העבודה

דוד ראובן - משרד המסחר והתעשייה

ש. גילמן - הוועד הפועל של ההסתדרות

(ש. ששון

(ע. אלישיב

(צ. אוזר

נציגי ועדי העובדים

(מ. גלעדי

של המפעל בתמנע

(מ. כהן

(י. גבריאלי

(ר. פולק

(א. רמדין

(מ. טובול

מזכיר הוועדה:

מ. משולם

ר ש מ ה:

א. דגני

סדר-היום:

דיון בבעיות של עובדי תמנע.

דיון בבעיות של עובדי חמנע

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה ומקדמת בברכה את אורחינו נציגי העובדים בחמנע. נענינו לפנייה של מועצת הפועלים באילת שוועדת העבודה חקדיש ישיבה לנושא של עובדי חמנע, תזמין את ועד העובדים כדי לשמוע מחבריו מה יש להם לומר על סגירת המפעל וסידורם של העובדים בעבודה. עקבנו אחרי ההתפתחות המצערת בענין המפעל בחמנע, שמענו פעמיים דיווח משר העבודה. אחרי שמענו שהסתדרות ומשרד העבודה מטפלים בענין לא מצאנו לנכון להתערב באופן אקטיבי כל עוד לא נתבקשנו לכך על-ידי ועד העובדים או מועצת הפועלים. כאשר קיבלתי את המברק ממועצת הפועלים הבאתי אותו לידיעת חברי הוועדה. ברצון נענינו לבקשה וזימנו את הישיבה להיום. נשמע על דרכי הטיפול בנושא, מהן הבעיות המציקות, ובמידה ונוכל לתרום לפתרון בעיות - נעשה כמיטב יכולתנו.

אני מסתפקת בדברי פתיחה קצרים אלה. רצוני למסור את רשות הדיבור למר חקלאי, סמנכ"ל משרד העבודה, שהוא היו"ר הצוות שנחמנה לטפל בנושא.

ב. חקלאי:

נתבקשתי על-ידי השרים הנוגעים בדבר, שרי העבודה והמסחר והתעשייה, במחצית חדש ינואר לטפל באיתור פתרון תעסוקתי לעובדים העומדים על סף פרישה עם סגירת המפעל; לאתר כל תעסוקה אפשרית ותעסוקה חזויה במגמה להבטיח שעובדי חמנע החיים באילת וגרים בה יוסיפו לגור ולחיות בה בתעסוקות אחרות, יוסיפו לתרום את חלקם לקיומה של אילת כעיר, להבטיח את רמתה של אילת מבחינת מספר תושביה והמעורבות של האוכלוסייה שלה בכל המתהווה בה. עשיתי זאת על-סמך ידיעה הנובעת ממצאים של בדיקה שנעשתה במשרדנו, כי משקלם של עובדי חמנע בכל אחד מתחומי החיים באילת הוא מכריע, החל מפעילותם של העובדים עצמם ונשותיהם המחזיקות בעמדות מפתח בקהילה וכלה בכאלף ילדים הלומדים בבתי-הספר באילת. לפי ממצאי הבדיקה, הפדיון מהצריכה של עובדי אילת ומשפחותיהם מגיע לכ-2 מיליון לירות מדי חדש. אין לך תחום מתחומי החיים באילת שרישומם של אנשי חמנע איננו מוכר בו. אני מבטא מאמץ עליון להבטיח שקבוצה זו תוסיף לגור באילת ולחיות בה.

כדי להבטיח את התנאים המתאימים לפעילותה של קבוצה זו, נקטתי מספר צעדים: א. אספתי עם אנשי משרד המסחר והתעשייה את המידע על התכניות שבהישג יד בטווח סביר עד כדי הצעת תעסוקה קונקרטיה לאנשים. ב. ערכנו מפקד של מקומות עבודה באילת בעזרת לשכת העבודה, אם כי לשכת העבודה מיזעלה לפעילות זו, אבל יש מקומות עבודות שנלאו לבקש עובדים. עברנו ממקום למקום, אספנו משרות שניתן להשיג. אלה משרות שניתן להשיג בהן עובדים בטווח מידי. בחוץ כן התברר כי באילת מצויים כ-400 משרות ברוטו שניתן לשלוח אליהן עובדים בטווח מידי. נעשתה אלימינציה של המשרות, כי לא כולן רלבנטיות לעובדי חמנע, אם כי יכול להיות שיהיו עובדים שידבקו במשרות כאלה. הגעתי למסקנה שיש כ-350 משרות שאפשר להציע, שהמוקדים העיקריים שלהן הם: מספנת חיל הים; עבודות עפר בבקעת הירח; ביקוש של משטרת ישראל, ועוד מקומות עבודה שונים שביקשו עובדים. התכניות של משרד המסחר והתעשייה נתנו לי את קצה החוט. נתברר שיש תכנית קונקרטיה של התעשייה האווירית, העומדת להקים בטווח של שנה מפעל לעיבוד שבבי באילת. סיכמנו שהעובדים שיבחרו במקצוע הזה, שהוא מקצוע אוניברסאלי, להבדיל מהתמחות קיימת, יתחילו מייד לעסוק במקצוע במרכז התעשייה האווירית בלוד וישהו שם בתנאי פנימיה עד שהמפעל יקלוט אותם באילת.

יש מפעל של מוליכים חשמליים שהוא בבעלות משפחתית עם המפעל בחמנע, בבעלות של סימיקליים לישראל. מפעל זה יקלוט החל מהאביב 45 עובדים שנצטרכו לעבור הכשרה מקצועית קצרה של חדש או חודשיים. המפעל אמור לספק את ההזמנה הראשונה למשרד התקשורת בספטמבר 1976.

התכנית מדברת על כך - וזהו נתון שקיבלתי ממשרד המסחר והתעשייה - שהמפעל ימשיך להחזיק כ-50 איש בתחזוקה שוטפת בתמנע.

יש עוד שתי חכניות שמידת הוודאות שלהן מסופקת. תכנית אחת היא של מאגרי הנפט שעומדים לכרות באילת. עד רגע זה אין ודאות לגבי מימוש התכנית. תכנית שניה היא של שדה תעופה בינלאומי באילת שצריך לקום 11 ק"מ צפונית מאילת. גם אם התכנית תמומש, תרומתה לתמנע תהיה מזערית, כמה עשרות עובדים. אינני מתייחס לכך כהצעה שאני יכול להציג אותה כפתרון. זו תהיה דחיה של כמה בעיות, זה לא פתרון של ממש לטווח ארוך.

מצוייד במלאי של המשרות קיימתי פגישה עם

מספר עובדים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אולי אתה יכול למסור לנו על ההרכב של אוכלוסיית העובדים - גיל, מקצוע, כושר

הסתגלות לעבודה אחרת.

כדי להגביר את הביקוש לעובדים באילת, צרנו את זרם דורשי העבודה מהצפון. יש

ב. חקלאי:

לשכת עבודה באילת המטפלת באורחים מהצפון. את הזרם הזה הפסקנו וכך הגברנו את הביקוש. הביקוש הוא חס ולוהט. אם תוך מספר ימים לא נוכל לספק עובדים מתמנע, נצטרך לספק עובדים אחרים, כי לא נוכל להרע לאילת. זאת אני אומר בלי להכביד על מצפונם של העובדים.

לפי הרשימה שבידי - ויש להניח שיש תנודות -

מצבת העובדים מונה 650 אנשים, הכל בכל מכל. אלה הם הנתונים על ההתפלגות המקצועית של העובדים: מהנדסים ואקדמאים - 26; כלכלנים - 6; טכנאים - 45; כורים - 129; מפעילי ציוד מכני - 54; מחסנאים - 9; פקידים - 79; קודחים - 39; עובדי בנין - 29; חשמלאים - 14; מסגרים - 74; מכונאים - 77; מפעילי מתקנים - 60; מפוצצים - 5; נהגים - 10; שרברים - 1.

להלן נתונים על הרכב הגילים של העובדים:

עובדים עד גיל 25 - 101; עובדים בגילים 26 - 30 - 154; עובדים בגילים 31 - 35 - 101; בגילים 36-40 - 85; בגילים 41-45 - 79; בגילים 40-50 - 59; בגילים 51-55 - 43; בגילים 56-60 - 22; בגילים 61-65 - 22.

הווחק של העובדים במפעל: עד שלוש שנים -

178 עובדים; 4-6 שנים - 164; 7-9 שנים - 112; 10-12 שנים - 64; 13-15 שנים - 83; 16-18 שנים - 44; 19 שנים ומעלה - 12 עובדים.

אני מוכן להביא את ההתפלגות המקצועית

של הביקוש. הביקוש הוא למעלה מ-400 משרות. יש כמה עשרות משרות שאני יודע שאין לצפות כי עובדי חמנע ילכו לעסוק בהן. הביקוש נטו הוא כ-350 משרות. אלה הם מקומות עבודה הבאים בחשבון לקליטת עובדי חמנע. ענפי תעשייה ומלאכה - 131 משרות; הנדסאות וטכנאות - 4 משרות; הובלה-תחבורה, נהגי טרקטורים, מפעילי ציוד כבד - 82; פקידים - 12; בלתי-מקצועיים - 118. לזה בדרך אלימינציה יש 55 מקומות במלונאות. זוהי התמונה כיום.

בפגישה האחרונה באילת סיכמנו שנציגות

של ארבעה ועדי עובדים תשתתף באופן פעיל בפעולת הראיון וההשמה של העובדים, ובלבד שהאנשים שסומנו לכך ידעו שהם נכנסים לעול של שבועות עד שיעזרו לפתור את הבעיות של עיקר העובדים. אם הדבר יסתייע, סיכמנו

שהשבוע נקיים פגישת תדרוך של עובדי שירות התעסוקה יחד עם ועדי העובדים. נתדרך אותם לגבי המשימה, החל מעיקרי הראיון וכלה במגעים עם המעבידים הגדולים שיסבירו במקום מה הם מציעים, מהו השכר, מהם התנאים, מהי תוחלת התעסוקה, מהי הקביעות. על כל השאלות המכרסמות בלב העובדים צריך לתת תשובות ברורות.

זהו מגזר אחד שאני מופקד עליו מטעם הממשלה במגע עם העובדים. היות ואין נציג אחר, ארשה לעצמי למסור אינפורמציה על מגזר אחר. התנהל משא-ומתן ברווחי זמן ניכרים. היו מפגשים בין נציגי העובדים, מועצת הפועלים לבין הנהלת המפעל. היתה פגישה אחת עם הצוות שמונה על-ידי הנהלת מ"ל בלבד. דוועדת השרים לענייני שכר, צוות בראשותו של מר גבתי. היתה פגישה אחת עם נציגות של ועדי העובדים. הושמעו בה השקפות כלליות. לא נכחתי באותה פגישה. העובדים ביטאו במגע ראשון את הבעיה של הבלאי האנושי הגדול, התחלואה הגדולה, הפגיעה המצטברת בבריאותם של האנשים כתוצאה מהעבודה. הם ביקשו כדבר בעל עדיפות ראשונה מן החברה ומן הממשלה למצוא פתרון לבעיה המטרידה אותם.

יש כרגע החלטה להמריץ את המשא-ומתן. אני מקווה כי בשעה טובה המשכו יפתח מחר בבוקר והוא יימשך עד שיגיע למיצוי. בצדק הבעיה של החולים והנכים היא הבעיה הדומיננטית לגבי דידם של העובדים. גיליתי דאגה כנה ביותר למה שיקרה לעובדים אחרי שהארגון הזה מתפורר. יש לתת את הדעת המוסרית והציבורית לכך. אני מניח שנציגי ועדי העובדים ישמיעו את הצעותיהם. אני מקווה שמה שהחברה באה להציע בחסות הממשלה אלה הן הצעות היכולות לשמש נקודת-פתיחה הגיונית לדיון. בבעיה של החולים, הנכים והאנשים שהבלאי האנושי שלהם הגיע לממדים שמעבר לתעסוקות אחרות-- (היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: יש נכים ממש?) יש 59 עובדים שהם נמצאים ברשימה המוכרים כנכי תאונות עבודה או חולים במחלות מקצועיות מוכרות. בסניף הביטוח הלאומי יש רשימה של 59 עובדים כאלה: 16 עובדים עם נכות של 0%-9%; 13 עובדים עם נכות של 10%-19%; 19 עובדים עם נכות של 20%-64%; 2 עובדים עם נכות של 65%-100%. 3 עובדים הם בעלי נכות זמנית; 4 עובדים טרם הגיעו לוועדות. 2 עובדים מצפים שיגישו תביעות שטרם הוגשו.

מ. דרובלס: יש עובדים שמחלתם מתגלה אחרי מספר שנים.

ב. חקלאי:

החשש מתמקד לגבי המחלה הנקראת צורנית (סיליקוזיס), ששנים רבות אין מרגישים בה. עובדים שמחלתם נתגלתה מופיעים ברשימה של 59 העובדים. אני מניח שהחשבה שתינתן לעובדים על-ידי המשלחת תבטא את הנכונות לאבחן כל ממצא פתולוגי עם המסקנות המתחייבות בדרכים המקובלות של האבחון. אותה קבוצה של אנשים שנקבעה להם זכאות קיבלה מהביטוח הלאומי את המגיע. אנשים אלה עוברים תהליך של שיקום, לחלקם ניתנו תפקידים אחרים בתמנע. אם יתברר שתהליך השיקום מאבד את ממשותו כתוצאה מהפסקת הפעילות של תמנע, הנושא של השיקום יוכל להיפתח מחדש במסגרת הביטוח הלאומי לגבי מחלה מקצועית ללא קשר לאחוזי הנכות.

המשלחת למשא-ומתן של החברה עם הממשלה

עם נציגות ועדי העובדים תחדש במרץ את המגעים כדי להגיע לסיכום ככל שהדבר ניתן. אני מקווה שהצדדים יוכלו למצוא את הסינתזה בין הציפיות המוצדקות של הפרט, ציפיות שהתעמקו במרוצת השנים, לתוחלת תעסוקה ועתיד מובטח לבין הרצון להבטיח שני דברים: שאנשים ישארו באילת, שהם ישארו אנשים עובדים ולא ינטשו את עבודתם על-ידי שימוש בלתי-שקול בהטבות הפרישה. ימים יגידו אם אמנם סינתזה זו היא בהישג יד, כאשר אני מחפיל כי מישור התעסוקה שאני ממונה עליו לא ייזון מהישגים או משברים בתהליך הפעולה אלא שסימולטנית אנשים יתחילו למצוא את מקומם

בעבודה באילת, כאשר גם מידת הצלחתם להיקלט בעבודה ומידת הנסיגה בשכר יוכלו לשמש אותם כבסיס לטיעון כנגד המעביד עם הפסקת הפעילות של חמנע.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אמסור עכשיו את רשות הדיבור למזכיר מועצת פועלי אילת.

י. אזולאי:

רצוני להודות ליושבת-ראש הוועדה ולחבריה על שנאותו להיענות לבקשתנו ולקבל אותנו בדחיפות. אני רואה בכך עדות להכרה בחומרתה של הבעיה מצד חברי הוועדה. אני רוצה לקוות שחברי הוועדה לא רק ילוו אותנו במאבקנו אלא גם יגישו את מלוא העזרה כדי למצוא פתרונות מתאימים לעובדים שיפלטו מתמנע, יתכן אפילו באילת.

אני מאד שמח כי במפגש הזה נוכח גם מר חקלאי. בהזדמנות זו רצוני להביע את מלוא ההערכה על העבודה המקיפה שהוא מבצע. בבואנו לנתח את המספרים שהוא עכשיו פרש בפנינו, גם אם נרצה לצאת מההנחה ההיפוטטית שמחר-מחרתיים אנו מוצאים מתמנע 347 עובדים למקומות עבודה אחרים, בהתאם לחלוקה שעשה מר חקלאי, הרי איננו מדברים עדיין אל מחצית העובדים שיפלטו. כאשר לפני כחדש וחצי נודע לנו על סגירת המפעל - ואינני רוצה לעמוד עכשיו על הצורה לפיה נודע לנו הדבר - באותו יום שאילצו אותנו לנהוג כפי שנהגנו והיתה הפגנה בעיר, הגיע למקום השר בר-לב והצהיר שהמפעל בתמנע ייסגר כאשר העובדים יסודרו במקומות עבודה אחרים. היה ויכוח בין השר לבינינו על אחרון העובדים; היינו מוכנים אולי לא להגיד "אחרון העובדים". כאשר אני יושב כאן ושומע את המספרים - שאני שומע אותם לראשונה - אינני מסוגל בשום פנים ואופן, עם כל הרצון וההבנה שלי, ליישב את המספרים האלה עם ההצהרה של השר בר-לב.

כלי התקשורת והעתונות מפרסמים לאחרונה - אין לי מושג ביוזמתו של מי באים הפרסומים האלה, אבל ברור לי שיש יד מכוונת ובוחשת בכך - כי חמנע עומדת להיסגר בעוד כמה שבועות. השאלה היא של כמה שבועות. ברי לי כי ההצהרה של מר חקלאי כיום, שהיא לגבי דידי מהימנה, שממחר אנו יושבים באורח אינטנסיבי על נושא הפיצויים, מעידה על מגמה אחת והיא - לסגור את המפעל מוקדם ככל האפשר. רצוני לשאול את חברי הוועדה הנכבדה הזו: האם יתכן שנעמוד בפני גזירה כה חמורה, שאינני יודע אם מישהו העמיק חשוב על השלכותיה החברתיות התמורות על העיר אילת? אינני יודע אם ידוע לכם מצב התעסוקה ביתר מקורות התעסוקה שהם בגדר תשתית בעיר אילת. אינני יודע אם ידוע לכם כי מזה כמה חדשים שאין עבודה בנמל אילת, למעט השבועות האחרונים, ושוב אין מה לעשות שם. התיירות באילת נתונה במשבר חמור כמה שנים, למעט החדשים האחרונים. מה אנו הולכים לעשות? ברור לי - ואני מקווה שזה ברור לכולכם - כי איש לא יוכל להרשות לעצמו לשבת באילת בלי תעסוקה. יש לנו נסיון עם גל הפיטורים של 230 איש. לא נותרו מהם באילת אלא 50 איש, מהסיבה הפשוטה שהם לא מצאו מה לעשות באילת.

העיר אילת יש לה צביון משלה. אין לה פרזפריה. אם אין תעסוקה באילת, אנשים עוזבים. אנו יודעים מהם מקורות התעסוקה, אנו יודעים מהו כושר הקליטה ומהו כושר הניידות. אינני רוצה לדבר על פיתוח, שכחנו מזה. גם אם נצא מהנחה שכל העובדים יסודרו בעבודה במקומות העבודה העומדים לרשותם, גם אז מדובר רק על מחצית העובדים בחמנע. 350 משפחות, או 15 אלף נפש, יעזבו את אילת. האם יש זכות קיום לישוב קטן, מבודד ורחוק עם מספר כזה של תושבים שיסארו בו? לעניות דעתי, על כך צריך לתת את הדעת בצורה מעמיקה ביותר.

עושים את הכל כדי לשוות לנו דמות של סוחטים ופורקי עול, בעוד שכל מה שאנו רוצים זה להישאר בעיר אילת. אנו קשורים לאילת, בה נולדו ילדינו שאותם אנו מגדלים בכבוד. על מה שאנו רוצים זה קיום בכבוד.

אני חושש פן מסתמנת מגמה של סגירת המפעל על הסף. אינני רוצה לדבר על עקורי איקרית ובירעם; כאן אנו עקורי אילת נגד רצוננו, נגד מאווינו, בניגוד לכל חכניותינו. זוהי הסיבה שביקשנו להופיע בפניכם ולשטח בפניכם את בעיותינו הכאובות, כי אנו רואים בוועדת העבודה של הכנסת את הכתובת היכולה להושיע. אני מבקש שתלוו אותנו בדרכנו בתקווה שנקבל מכם את כל הסיוע האפשרי, כי רצוננו הוא לעשות הכל כדי שאנשי תמנע ישארו תושבי אילת וייקלטו במקומות עבודה שיאפשרו להם להתפרנס בכבוד. אני חושב שזוהי זכות אלמנטרית של כל אזרח במדינה.

ע. אלישיב:

כבוד היושבת-ראש, חברי ועדה נכבדים,

שמעתי ברגשות מעורבים את סקירתו של

מר חקלאי ואת הפתרונות שהוא הציע. כיוון שאני מעורב בעניין הרבה יותר מאשר מר חקלאי, אני מפקפק בחשובות ובמספרים שהוצגו וכן בדרך המוצעת להשגת הפתרונות. אני חושב שהחלטת הממשלה היתה פזיזה ובלתי-אחראית. במקום שרוצים להשליט סדר צריך להקים חשתיית לדבר אחר. אי-אפשר להרוס דבר קיים בלי לחשוב קודם על דרכים לפתרון הבעיות. כל מה שנעשה מוכיח שלא למדו מהו היקף הבעיה.

כמה מלים על מקום העבודה שלנו. זוהי

עבודה קשה שאין לה אח ודוגמה בארץ. במשך החקופה האחרונה מאז הוחלט על סגירת המפעל בדקנו את הנושא קודם-כל לגבי עובדים שנפגעו בתאונות עבודה. רבים מהנפגעים מצאו את שיקומם במפעל תמנע והמשיכו לעבוד במפעל בתפקידים שונים. חלק גדול מהעובדים נפגע לפני 8-9 שנים והפך נכה. מצבם של אלה לא השתפר. כל עוד הם נקלטו במפעל עצמו ולא נאלצו לחפש עבודה במקומות אחרים, לא היחה בעיה. יש בעיה נוספת 4 נהוג בכל מקום עבודה, במסגרת החוק והסכמי העבודה, שכל עובד המגיע למקום עבודה עובר בדיקות רפואיות כדי לקבוע אם הוא כשיר לעבודה לפני שהוא מקבל קביעות. עקב חששות של עובדים שאין מקומות עבודה באילת, חלק מהם ביקש להיבדק במכון רפואי. בינתיים עברו 27 עובדים את הבדיקות הרפואיות, איש מהם איננו מופיע ברשימה של הביטוח הלאומי. רוב הנבדקים נתברר שסבלו מחרשות, וחלק גדול מהם מליקויי ראייה. חלק אחר סובל מכאבי גב. בשבועות האחרונים התגלו בעיות גב רציניות ל-15 עובדים עם שחיקה של חוליות. אני חושב שמצב זה ילך ויחמיר. עובד כזה, אם היה נקלט במקום עבודה אחר, היה נזרק מהעבודה כעבור פרק זמן קצר בגלל כאבי הגב שהוא סובל מהם. החשש הוא שחלק גדול מהאנשים לא התאונן כי במסגרת עבודה קבועה ומסודרת מתחשבים באנשים ונותנים להם חופשת מחלה.

מר חקלאי אמר שיש 82 משרות לנהגים,

לנהגי טרקטורים ולמפעילי ציוד כבד. דרושים עובדים כאלה בבקעת הירח. אלה עובדים שיצטרכו לעבוד אצל קבלן פרטי, עבודה לא קבועה, עבודה שתסתיים, כאשר תנאי העבודה והשכר אינם מגיעים אפילו ל-50% מאלה הנהוגים בתמנע וזאת תמורת שעות עבודה שהם מעבר לכל פרופורציה בהשוואה למקום עבודה רגיל, היינו 12 שעות ביום במקום 6 שעות. אותו קבלן מעסיק בדואים, וזוהי דרגת השכר המקובלת אצלו. הוא זקוק למספר יותר קטן של אנשים. הוא רוצה לקחת קבוצת עובדים כדי לנסותה. זה לא יפתור את בעיית התעסוקה של הציבור הזה.

לא ראינו את המאמץ העליון לטפל בבעיה.

במשך חדש ימים לא היה משא-ומתן, לא היה טיפול. ישבו הוועדות כאילו לאיש לא בוער העניין. המצב של ציבור העובדים הוא חמור מכדי שנוכל לשבת

ולדבר על מספרים. הבעיה היא חמורה בגלל הבלאי. יש 250 עובדים זקנים, נכים, חולים. במקום עבודה מסודר כאשר אדם נפגע בעבודה הוא הופך להיות פקיד, הוא נשאר במפעל. ההנהלה השתדלה לתת עבודה לאדם שנפגע במכרה, אם כי על כל עובד כזה היה מאבק. זה לא חל על עובדים שלא ידוע מצבם הגופני. פנינו למזכ"ל ההסתדרות והוא המליץ על מתן אפשרות לעובדים לעבור בדיקות רפואיות כדי שנדע את מצבן של כל עובד. יש לי חשש כי בעקבות הבדיקות יגדל מספר העובדים החולים והנכים פי כמה. מה מציעים לעובדים אלה? פתרון אין.

אנו העיר השניה בארץ שהתברכה בריבוי שבעי בקצב מואץ, אחרי דימונה. אבל העובדים בתמנע מהווים את קבוצת העובדים שיש לה המספר הגדול ביותר של ילדים. לכל משפחת עובדים בתמנע יש בממוצע שבעה וחצי ילדים. זהו מספר גדול מאד. אנשים באו ישירות מהאניה לעבודה בתמנע, לא ממקום עבודה אחר, לא כל העולים המנסים את מזלם במרכז הארץ ומחפשים שם עבודה. חלק מהם בא מארצות עם אקלים שונה. הם נקלטו בעבודה, יצרו תשתית והיו מראשוני התושבים בעיר.

בהסכמת העובדים פוטרנו מהמפעל עובדים שהיו פחות יעילים ויצאו החוצה. אף אחד מאנשים אלה לא קיבל את הביתן שהובטח לו. הם סומנו לקבלת ביתנים ולא קיבלו אותם. הם מסתובבים באילת בשוק העבודה אבל אינם מופיעים בלשכת העבודה. זוהי הצורה הרצינית שבה משרד המסחר והתעשייה מלווה את בעיית התעסוקה של 800 עובדים.

אני חושב שהיחס שזכינו לו הוא בחלק גדול באשמתנו. היינו שקטים מדי, התנהגנו כאנשי תרבות. חוגי השלטון בממשלה אינם רגילים להתנהגות תרבותית כזו. עד שמצפה-רצון לא נתדלדלה מיושביה לא החליטו להשקיע שם מאות מיליונים. לא נתן שהמצב באילת יתדרדר עד שישארו בה רק 10% מתושביה. אילת זהו השער הדרומי של המדינה. אנו חיים בבידוד, בתנאי אקלים קשים. לא נוכל להסכים שהציבור הזה ייהפך לאנשים נתמכי סעד. צריך לדאוג לתשתית כלכלית לעיר. מצבה של אילת קשה פי כמה ממצבה של המדינה.

אנו חרדים מאד. מקומות העבודה המוצעים מתאימים לאותם עובדים שהם בריאים. נראה לי שיש קרוב ל-200 מקומות עבודה. מה יעלה בגורלם של 550 העובדים? קל מאד להדליף לעתונות שהעובדים רוצים 700% פיצויים ואינם רוצים פתרונות תעסוקתיים. היום בציבור יש הרגשה שעובדי תמנע הם שודדים וסוחטים. באנו לכן להסביר את עמדתנו. אנו רוצים טיפול הוגן. לא קיים מפעל המסמל את זיקת הצעם לאדמתו כמו המפעל שלנו. אלינו הגיעו אנשים מעטים כי זוהי עבודה קשה. במשך 5-6 השנים האחרונות היו חסרים בקביעות 170 עובדים. היום כאשר באים לסגור את המפעל איש איננו מתחשב בכך.

אנו רוצים שלא תסתפקו בשמיעת סקירות של מנכ"לים או שרים. כל הכבוד לשר העבודה, אבל הוא איננו רואה את התמונה בשלימותה. מזכ"ל ההסתדרות המלווה את אילת ואת המפעל בתמנע הוא אחד האנשים היחידים הרגישים במיוחד לנושא, כי הוא היה אתנו במגע כל הזמן. בהכירה בבלאי האנושי העצום הכרוך בעבודה בתמנע, הלכה ההסתדרות לקראת פנסייה מוקדמת לעובדים, כולל הפרמיות והתוספות הקטעות והזמניות. ההסתדרות הכריחה את הנהלת מבטחים לחרוג מהמסגרת כאשר מדובר בעובדי תמנע בגלל הבלאי האנושי הגדול.

אנו מבקשים שתבינו את הבעיות ותעזרו לנו. אלה הן בעיות של כל עובד ועובד ואיננו מסוגלים לטפל בהן בלי גיבוי של אנשים נבחרים, של ועדת העבודה שהנושא הוא בתחום טיפולה. צריך לפתור את הבעיה של מפעל שנסגר שאין דומה לו בארץ.

מ. גלעדי:
עם סגירת המפעל בתמנע נזרקים לרחוב 120 איש הגרים בדירות שירות של המפעל ועוד 100 איש הגרים בתנאי מלוך בדיור של המפעל. זהו מספר די גדול של עובדים שעדיין איננו יודעים איזה פתרון יוצע להם.

אני רוצה להדגיש את הנושא של סגירת תמנע בתאריך מסוים. אנו עומדים בלחץ עצום של העובדים שעברו טראומה מהגדולות ביותר בארץ ובמשך שנתיים לא ידעו רגע של שקט. שום ציבור עובדים אחר לא עבר בעיות כאלה. אני מקווה שממשלת ישראל תגלה אחריות ולא תעשה צעד בלתי שקול שעלול להביא להתמוטטות.

ר. פולק:
ועדה נכבדה, ציבור העובדים בתמנע אין כמותו בארץ. אלה אנשים שירדו ממרכז הארץ אל החולות, נתקבלו לעבודה הכרוכה בתנאים קשים והשקיעו את מיטב כספם בפיתוחה של העיר, שבה הם ראו את עתידם ועתיד משפחותיהם.

מה פירוש הדבר "מקום עבודה טוב" לגבי דידי? זהו מקום עבודה המקנה הרגשת בטחון לעבוד שהוא לא ייסגר, שהעובד לא ייזרק ממנו לרחוב, שיש בו מסלול קידום מסוים, ושהתפקיד שממלא בו העובד מקנה לו מעמד מסוים. באילת אין מקום עבודה שיש בו שלושת האלמנטים האלה. אינני חושב שאפשר להציע לעובד תמנע עבודה למשך שנה, שלאחריה לא יהיה לו למי לפנות. לא יתכן שנתפזר ונפזר את העובדים במפעלים קיימים באילת, שהרי הממשלה לא בנתה שום דבר. עד שלא יקום מפעל חדש לא יהיה פתרון לעובדי תמנע. הנושא של העובדים בתמנע הוא אנושי ולא כלכלי; לא מגיע לאנשים אלה שינהגו אחם לפי שיקולים כלכליים גרידא. צריך לבנות עבורם מקום עבודה.

לתושבי אילת יש הרגשה שהם מהווים מעמסה על מדינת ישראל. הממשלה צריכה להחליט אם יש קיום לאילת או לא. אם יש קיום לעיר אילת, צריך להקים בה מפעלים לפי שיקולים של היוניות, ואם המרחק מהווה בעיה - צריכה הממשלה לסבסד את ההובלה.

לגבי מקומות עבודה - איבדנו את האמון בממשלה באופן מוחלט. עשינו בעבר ויתורים על-סמך הבטחות להבראת המצב. אינני יודע אם אפשר לסמוך עוד על הבטחות. מאז ההחלטה על סגירת תמנע, לא הוקם דבר. מצבה הכלכלי של המדינה הוא קשה, ודווקא לעת כזו יש מקום לבצע את המדיניות של פיזור האוכלוסייה ולפתח את העיר אילת. אם יוקמו מפעלים באילת, אנשים יגלו נכונות לעבור אליה. אילת יקרה לנו ואנו מבקשים את עזרתם להגיע למקומות עבודה רציניים שיאפשרו לנו להמשיך לחיות בעיר הזו.

מ. טובול:
עיקרי הדברים נאמרו על-ידי חברי. אני רוצה להביא דוגמה אחת. מזכיר מועצת הפועלים הזכיר את ההשלכות החברתיות החמורות של סגירת תמנע על מצבה של העיר אילת. מר קלאי ציין שיש 4 מקומות עבודה בטכנאות - ואני מדבר על סקטור אחד. בתמנע עובדים 45 טכנאים, 22 מהנדסים ו-4 כלכלנים, ביחד 77 עובדים כאלה. נשותיהם של עובדים אלה הן מורות, גננות ואחיות בעיקר. אם ייסגר המפעל בתמנע ורק 4 עובדים מתוך הקבוצה הזו ימצאו את פתרונם התעסוקתי באילת ואילו 67 עובדים אחרים יתפזרו למקומות אחרים בארץ, אינני יודע איזה השלכות חברתיות תהינה לכך על אילת. אני גר 21 שנה באילת. אני זוכר איזה מאמצים נעשו בזמנו כדי לגייס איש מקצוע, טכנאי או מהנדס, לאילת. החליט מי שהחליט כי במקום שירות צבאי אנשים ירדו לעבוד בתמנע. ומה קרה היום?

אני מודה לוועדת העבודה על נכונותה לשמוע את השגותינו ואני מקווה שהיא תבין את מצבנו.

דוד ראובן: הודגשו כאן שני משורים: האחד - התשתית הכלכלית של אילת; והשני - עובדי תמנע. כאשר מדברים על תשתית כלכלית חוזרים לענין התעשייה. יש מצב אובייקטיבי, שמישהו כבר ציין אותו, וזהו המרחק. את המרחק לא ניתן לקצר, את המיקום לא ניתן לשנות. זהו ענין אובייקטיבי שצריך לזכור אותו בכל דיון ובכל משא-ומתן. כאשר באים להתייחס לתשתית הכלכלית צריך לצאת מנקודת-מוצא של מרחק. מהנסיון של ישובי תעשייה ניתן ללמוד כי תעשייה, לאור הנתון של המרחק, מעוררת בעיות קשות. בעיות אלה נתנו את אותותיהן במשך כל התקופה. (שאלה: מה דין תעשיות עתירות מדע?)

מפעלים לא הוקמו בגלל שתי סיבות: המרחק ורמת השכר הקיימת באילת. אני רוצה לקבוע זאת כנתון אובייקטיבי. דעתי האישית היא שבלי רמת הכנסה כזו לא היו מתזיקים עובדים באילת. שני הנתונים - המרחק והשכר - מנעו הקמת מפעלים בעבר.

לפני כשנה, כאשר החלו להתברר העובדות של תמנע, החל המשרד בפעילות. אפשר היה לצאת בתופים כי אילת עומדת להתמוטט. אינני יודע איזו תעשייה היתה מוכנה להשקיע כספים במקום העומד להתמוטט. לכן צריך היה לעשות מבצע שקט ויסודי. הכתובת לבעיות אלה היתה התעשייה הציבורית ולא הפרטית. לא היה סיכוי שהתעשייה הפרטית, בנתונים האלה של מרחק ורמת שכר, תהיה מוכנה לקחת על עצמה סיכון באילת. ועדה זו מכירה את הבעיות של ישובים יותר קרובים, ללא שני נתוני יסוד אלה, כמה קשה להביא אליהם מפעלים. תוסיפו לכך את שני הנתונים האלה ותראו בפני מה היינו צריכים לעמוד.

אפשר לטעון כי 12 חדשים מאז אנו מודעים לבעיה הוא זמן ארוך כדי לטפל בבעיות ולמצוא להן פתרון; אפשר לטעון שזה זמן קצר. אני רוצה לציין מה נעשה. הכתובת היתה, כאמור, התעשייה הציבורית, שם גילינו נכונות. יש שני פרויקטים שהם בהקמה של התעשייה האווירית וכור. השאלה היא כמה זמן יעבור עד שמפעלים אלה ייצרו בתפוקה מלאה, אבל אין ויכוח על הקמתם. יש ויכוח אם 12 חדש זה זמן קצר או ארוך כדי לחפש פרויקט, לסכם אותו, לתכנן אותו ולהביאו לכלל ביצוע. שני פרויקטים אלה בתפוקה מלאה יעסיקו בסביבות 300 עובדים: התעשייה האווירית תעסיק 200 עובדים, ו"כור" - 50 עובדים.

אם רוצים תשתית כלכלית יש צורך באזור חדש. התחלנו מאפס. התחלנו לפני 12 חדש כאשר התעוררה הבעיה של תמנע כי לפני כן לא ניתן היה לדבר על אף עובד אחד נוסף באילת, כי באילת היה תמיד מחסור כרוני בעובדים. בנוסף לשתי הכתובות האלה שנענו ובמקביל לכך פיתחנו אזור תעשייה חדש צפונית לאילת שהוא עתיד להבטיח את פיתוחה של אילת. אם הוחלט ללכת לנושא התעשייה צריך לזכור, שזה לא תמיד ודאי כי התשתית הכלכלית צריכה להיות מבוססת על תעשייה. צריך לבדוק את היתרון היחסי שאילת מעניקה, והיא מעניקה אותו לאו דווקא לנושא התעשייה. יש נושאים אחרים שבהם היתרון היחסי של אילת הוא גבוה, כמו למשל נושא התיירות או נושא הנמל. התעשייה צריכה להיות גורם מייצב ומגוון. בין שאר האלמנטים של התשתית הכלכלית; היא לא צריכה להיות האלמנט העיקרי של התשתית הכלכלית אלא אחד מהם.

אזור התעשייה והפרוייקטים צריכים לתת תרופה מיידית לבעיה של תמנע. יש ויכוח אם הם יכולים לתת תרופה מיידית. לכן קיימים 2-3 פרויקטים שהם בביצוע. במקביל קיימת ועדה בינמשרדית המכינה תכניות לאלמנטים נוספים. בנתונים הקיימים כאשר התעשייה איננה נהנית יתרון יחסי באילת צריך לחפש מרכיבים כלכליים אחרים, שהתיירות והנמל הם שניים מהם.

עם כל המאמצים הנעשים הן בגיוס משרות ובהחשת ההקמה של הפרוייקטים, איננו באים לומר שבכך יש פתרון לבעיה של 675 עובדים. זה לא יפתור את הבעיה של כל העובדים. השאלה היא:

לכמה מעובדי תמנע, שירצו להישאר באילת, לא נוכל לספק עבודה מתאימה? זוהי הבעיה שאתה אנו רוצים להתמודד. אחד העובדים טען שאנו משחקים בנתונים ומספרים ואילו הם מודעים לבעיות האישיות. הצוות בראשותו של מר חקלאי תפקידו לטפל באופן אישי בכל עובד ועובד. כל עוד לא ייעשה אבחון אישי ולא נדע בדיוק כמה עובדים מעוניינים להישאר באילת, מהן הבעיות של כל אחד מהם, מהן ההצעות העומדות לפניו, מהן אפשרויות הבחירה - לא נדע בוודאות מוחלטת מהו המצב. כרגע גם העובדים מדברים בהכללות וגם אנו. אין אבחון אישי, איש-איש מקצועו ובעיותיו, מה תרומת משפחתו לפיתוחה של אילת. אנו עושים בדיקה של החלק השני של המשפחה באיזו מידה הוא משרת את אילת. בעדיפות ראשונה ננסה לבדוק עובדים שלא רק הם אישית תורמים לפיתוחה של אילת אלא גם משפחתם.

למרות כל המאמצים - וזה עניין להערכה סובייקטיבית

אם המאמצים האלה הם גדולים או קטנים - לא ניתן לפתור בנתונים אלה את כל הבעיות של כל העובדים. הנושא הנתון לזיכרון הוא מהו סדר גודל הבעיה שלא ייפתר, וגם בעניין זה איננו מתכוונים להלך באוויר. התחלנו בטיפול עם מספר גורמים הרוצים לנצל את החסכוניות והפיצויים כדי ליהפך לעצמאיים או ליזום עסקים. אנו נמצאים אתם במגע. נשחזר לסייע להם על-ידי הלוואות ומענקים, כולל ביתנים. הגברנו את הבניה במקום. אינני בטוח שהעובדים הם מצדנו. הביתנים קיימים והאישורים ניתנו. אנו נמצאים בקשר עם קבוצה של אנשים על פרויקטים עצמאיים שהם יוזמים ועל מספר הצעות שהצענו למספר עובדים. אין ודאות שהיוזמות של העובדים אכן ישאו פרי. אין ספק שזה יהיה פתרון לקבוצה של עובדים.

ההערכות הן מצדנו וגם מצד ועדי העובדים.

אין ספק שתישאר קבוצה שלא תמצא את פתרונה. באלה צריך להתמקד. הממשלה יצרה את הכלים לטיפול בבעיות. אני מקווה כי באמצעות כלים אלה יחד עם הוועד יימצאו פתרונות גם לעובדים האלה. אין ספק שנקלענו למצב קשה. אין לי ברירה אלא לבקש את השיתוף של כל הגורמים כדי לנסות יחד לצאת מהמשבר. החיוניות של בצורך לסגור את תמנע איננה מוטלת בספק.

ש. גילמן:

לפי מה שהוצג בפניכם אתם מבינים מהם התמורות

שאנו עומדים בפניהן עם החלטת הממשלה על סגירת המפעל והבעיות האנושיות הנובעות מעצם ההחלטה הזו. ההסתדרות מודאגת מאד בעיקר מהבעיות האנושיות שעלולות להביא למצב קשה באילת, דבר שלא נוכל לעבור עליו לסדר-היום. אנו מודאגים מעצם הידיעה שלא לכל העובדים יש הצעות לפתרון כלשהו. מחצית מכלל העובדים נשארים בינתיים ללא כל פתרון. לכן ההסתדרות חושבת שהיא בשום פנים ואופן איננה יכולה לוותר ואף לא תוותר על ההגנה על עובדי תמנע בכל הדרכים והאמצעים שייראו לה. ההסתדרות תהיה שותפה בחיפוש אחר פתרונות; אבל בל תחשוב הממשלה שהעול יפול על כתפיהם של אלה שתרמו לפיתוחה של אילת והשקיעו בה הכל, והנה הם עומדים בפני שוקת שבורה, כאשר אילת איננה מסוגלת לפתור את הבעיות של עובדים שנפלטו ממקום עבודה ששימש אחד ממקורות התעסוקה הבסיסיים של אילת.

ביקשנו שהוועדה תהיה מודעת למצב. כל מה שמתרחש

באילת בעקבות ההחלטה על סגירת המפעל יוצר בעיה שרק מתחילה ולא נראה שהיא מסתיימת. אם ועדת העבודה תלווה את העובדים ותטע בהם את ההרגשה שיש מעקב ויש דיווח, הדבר עשוי לעודד אותם להישאר באילת. לעובדים חשוב לדעת שהם זוכים להגנה הן של ההסתדרות והן של המוסד הפרלמנטרי הסבורים כי מה שהם מבקשים איננו מוגזם או דבר שקשה לעמוד בו. עזרתכם תהיה רצויה וחסייע לעובדים להישאר באילת ולמצוא בה את פרנסתם בעתיד. בשם ההסתדרות אני מודה לוועדה שנענתה לפנייה של העובדים ושמעה בסבלנות את כל הבעיות שהועלו כאן. אני מקווה לעלות על דרך של פתרונות חיוביים עם כל הגורמים הנוגעים בדבר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: בשלב זה אבקש את חברי הוועדה להציג שאלות.

ד. לוי:

אי-אפשר להסתפק רק בשאלות. שמענו דיווח על הציפיות, שמהן מתחייבת תשובה שתעורר תקווה לגיטימית, בעיקר כאשר היא יוצאת מוועדה זו. ציבור העובדים ראוי להערכה דווקא בגלל ההתאפקות והמתנינות שהוא גילה במאבקו הלגיטימי על קיומו. הופעתם של הכורים הישראלים בפני הוועדה היא מעוררת כבוד והערכה. איננו מבורכים בהרבה אוצרות תת-קרקעיים; תמנע זהו האוצר שלנו. אבל הנה התברכנו בציבור יחיד במינו במדינה. הדאגה המקננת בלבם לעתיד העיר בה הם גרים היא יותר עזה בביטויה מאשר הדאגה למקום העבודה. אני חושב שוועדת העבודה צריכה לעודד את הנאמנות של העובדים לעירם אילת ולהושיט להם את כל הסיוע.

הדברים ששמענו היום ממר הקלאי אינם מעודדים אותי. אינני רואה בדיווח הזה סימן להתמודדות אמיתית של הממשלה עם הבעיה. מה שהבאת היום לוועדה זהו ריכוז של נתונים כפי שהם קיימים בשטח. את המלאכה הזו יכול היה לעשות מזכיר מועצת הפועלים חוץ 24. שעות. אינני רואה בדיווח הזה אפילו בסיס לפתרון בעיה מורכבת וכאובה זו. גם מהנציג של משרד המסחר והתעשייה לא שמענו כל בשורה. למרות שעמדו לרשות המשרד 12 חדש, לא שמענו כי הפעילות השקטה אכן הביאה לתוצאות. ברור שהדבר לא תלוי בנציג המשרד אלא בשר שהיה חייב להודיע שיש לו פתרונות לאלתר.

אני רוצה לשאול את העובדים ואת נציג מועצת הפועלים: עוד לא נתקלתי בציבור כה אחראי שלא השמיע את התביעה כי חרף היוזיעה שהמפעל נושא הפסדים יש להמשיך את פעילותו. את התביעה הזו לא שמעתי, וזו מוכיח אחריות. מה אתם מציעים? האם יש לכם הצעות? כתושבי המקום אולי תוכלו לסייע לנו בהעלאת הצעות.

אני חושב שוועדת העבודה חייבת עוד היום לפעול במישור ההסברתי כדי לתקן את העוול שנגרם לציבור הזה. אני מסייר בארץ ושומע דעות של אנשים. בציבור הצטיירה תמונה של עובדים שאינם מתחשבים במצבה הכלכלי של המדינה וכל רצונם הוא לסחוט ממנה כספים. אני שומע שעוד לא ישבו אתם למשא-ומתן והנה כבר התפרסם שהם תובעים 700% פיצויים. הוועדה צריכה לתקן את הרושם הזה שנוצר בציבור.

שמענו את הדיווח של שר העבודה. לא הייתי רוצה שוועדת העבודה תסייע רק בתחום של המשא-והמתן על פיצויים. לא זהו תפקידנו. לדעתי הסיוע שלנו צריך להתבטא בתחום של יצירת מקורות תעסוקה הולמים לעובדים. אינני יודע אם מדובר על מקומות עבודה קבועים, האם יישמר הוותק של העובדים, האם יישמרו זכויותיהם ותנאי השכר שלהם? אנו יודעים ששכרם של עובדי תמנע היה גבוה בגלל העבודה המאומצת והקשה שלהם. שמענו כי עובדים רבים מוגבלים בכושר עבודתם בגלל בעיות רפואיות שנוצרו כתוצאה מהעבודה במכרה. מצב זה יקשה על מועצת הפועלים ועל האיגוד המקצועי לשמור על התנאים האלה שהם חשובים מאד.

מן הראוי שנזמין לדיון גם את שר העבודה וגם את שר המסחר והתעשייה כדי שנמצא את הבעיה עד תום.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אם יהיה צורך בכך, נעשה זאת.

מ. דרובלס:

האוכלוסיה של אילת נענתה לקריאה של הממשלה לפתח חבל ארץ במדינת ישראל שכולם הכירו בערכו וחיוניותו ורצו בפיתוחו. כולנו זוכרים את המודעות שקראו לתושבי הארץ לרדת לאילת. אני יוצא מהנחה שרבים עזבו מקומות עבודה במרכז הארץ כדי להיענות לצו ולרדת לאילת. בין כל עיירות הפיתוח אילת הייתה עיירה ששירתה את עצמה הודות לאוכלוסיה הטובה שירדה לגור בה. בעיירות פיתוח אחרות צריך היה לעשות מאמצים גדולים כדי לגייס כוחות הנוראה שילכו אליהן גם במסגרת של שירות לאומי. בעיה כזו לא הייתה באילת.

העיר התפתחה, התושבים היכו שורשים בעירם, עד שהגענו למשבר הנחושת בעולם. המשבר לא יפרץ פתאום, הוא נמשך במשך תקופה מסוימת. כאשר הסתמן המשבר צריכה היתה ממשלת ישראל להכין תכניות אלטרנטיביות, אבל היא לא עשתה כן אלא חיכתה עד שהלהבה תפרוץ. המשבר נמשך מספר שנים. הממשלה היתה צריכה לראות את הנולד, אבל היא ירדה באפס מעשה.

אינני יכול לקבל את הטיעון שאי אפשר לפתח תעשייה באילת בגלל המרחק שלה ממרכז הארץ. בארצות אחרות בעולם, כאשר רצו לפתח אזורים מרוחקים, עשו זאת בהצלחה רבה. אילת חשובה לנו מאד. האוכלוסיה השתרשה במקום. אנו חבים לה חוב שעלינו לפרוע אותו. במשך שנים מדברים על רכבת לאילת ושום דבר לא נעשה. באמצעות נתיב הובלה כזה היינו מקרבים את אילת למרכז הארץ ומוזילים את הוצאות ההובלה.

עכשיו מדובר ב-650 עובדים הנפלטים ממקום עבודה עיקרי באילת, מתוך אוכלוסיה המונה למעלה מ-20 אלף נפש. מדי שנה מתווספים צעירים הרוצים להיקלט במקום. אין מקומות עבודה לצעירים שגדלו באילת ורוצים להישאר בה. אפשר לפתח במקום תעשייה קלה ולאוו דווקא תעשייה כבדה הכרוכה בהוצאות הובלה יקרות. לעם היהודי יש ידע רב אלא שאיננו יודעים איך לנצלו. בכך סמוך הפתרון. יש גם בעיה של נמל חפשי באילת. (ראובן דוד: יש באילת נמל חפשי.) אני מתכוון לנמל שימשוך תירות מכל העולם.

מדינות כמו ברזיל, ארגנטינה ואחרות הצליחו להניע תושבים לנוע ממרכז הארץ לג'ונגלים. לנו יש עקרונות אבל איננו פועלים לפיהם. התווכחנו רבות על הקמת שדה תעופה באילת. עד שלא נסגרו שערי תמנע, לא זז דבר בתחום זה. כלכלנים טענו שזוהי השקעה כדאית.

חובתה של ממשלת ישראל לסדר כל עובד ועובד בתמנע במקום עבודה מתאים אחר שהוא יוכל להשתלב בו ללא הסבה מקצועית מיוחדת. הדבר מחייב טיפול אינדיווידואלי בכל עובד ועובד. ב. אם העובד לא נקלט במקום העבודה החדש, על משרד העבודה לדאוג להמשך סידורו בעבודה ולא להסתפק בכך שניתן לו סידור ראשון. ג. העובד לא יאבד את זכויותיו בגלל מחלות הנובעות מעבודתו בתמנע. ד. אני מציע לעובדים לא לשים את הדגש על פיצויים דווקא אלא לדאוג יותר לעתיד בכך שיעמדו על מקום עבודה קבוע וטוב תוך הבטחת כל זכויותיהם.

קראתי שכמה מהעובדים רוצים להתארגן ולהקים חוזה חקלאית. אני חושב שהעובדים יכולים להשתלב בענף זה: חקלאות אינטנסיבית איננה דורשת הרבה קרקע. יש גם שווקים לתוצרת חקלאית. בחו"ל, מה גם שבאילת עצמה יש נמל. כאן אין בעיה של מרחק. מהן התכניות לגבי אותן עשרות משפחות הרוצות להשתלב בחווה חקלאית?

פ. גרופר: נציג משרד המסחר והתעשייה אמר שאי אפשר להתעלם מהמרחק. יש לנו דוגמה מאלפת של בני-יהודה בגולן. זהו מקום מרוחק. (ראובן דוד: פנינו לאותה כחובת.) זהו מפעל קטן עם 100 עובדים, שלאחר תקופת הרצה כבר יש ממנו הכנסה ורוצים להגדילו.

הרבה לפני 12 חדש ידענו על המשבר הצפוי לתמנע. היכן המחשבה לקדם את פני הרעה? אני יודע כי ברמת השרון מפקיעים קרקע שעליה בונים מפעל לתעשייה צבאית זעירה. מדוע לא יוקם המפעל באילת? המפעל יכול לקלוט 80 עובדים. האם יד שמאל איננה יודעת מה עושה יד ימין? אינני רוצה לדבר על מכלול הבעיות של תמנע ואם היה צריך לבסס את התעסוקה של תושבי אילת על המפעל בתמנע. קיימת הבעיה של תשלובת ערד ששם הושקעו מיליונים רבים. עכשיו יש הבעיה של תמנע. אינני יודע כמה הושקע בזה.

אני מאמין שמשרד המסחר והתעשייה יעשה את מה שניתן לעשות בתקופה קצרה. הפעולה הזו לא תביא פתרונות מהירים. נכון שצריך לעניין את הגורמים השונים בפרוייקטים המתאימים, נכון שהדבר מחייב תכנון וביצוע וכל זה לוקח זמן. אחד הגורמים הציבוריים זוהי מערכת הבטחון שהתרחבה בשנים האחרונות. אילו היו מתחילים לתכנן את הפרוייקטים האלה בשקט ובשלווה לפני שנתיים או שלוש שנים, אפשר היה להעביר את עובדי תמנע למפעלים אלה. אני מדבר על מפעלים קטנים שאינם דורשים השקעות גדולות.

אני מציע לבדוק מה מקימה התעשייה הצבאית ברמת-השרון. (ד. לוי: צריך לרתום לכך גם את הקואופרציה.) כמובן, יש לפנות גם לחברת העובדים. ואם הבעיה היא של מרחק, תסבסד הממשלה את ההובלה. האם הממשלה איננה נותנת לאג"ד סובסידיות בסכומים ניכרים כדי לקיים את התחבורה הציבורית. האם הממשלה איננה מסבסדת את פיתוחה של אופירה ומשקיעה שם השקעות גדולות. ברור שמפעל צריך להיות רנטבילי, אבל בהוצאות הנחבעות מהמרחק צריך לשאת עם ישראל, כי כולנו מעוניינים בקיומה של אילת. האם איננו בונים ברמת-הגולן כי היא חיונית לנו? כאשר יש החלטה, מבצעים אותה.

אני מקווה שמשרד העבודה יטפל בעובדים בתקופת המעבר של שנה-שנתיים. אסור לנו לתת להם לעזוב את אילת. אנו צריכים לעשות את הכל כדי ששום משפחה לא תעזוב את אילת. אני מניח כי תקופת המעבר תהיה קשה, כי יצירת מקומות עבודה לוקחת זמן. בתקופה זו חייבת הממשלה לדאוג להם. חלילה לנו להפוך אותם לנתמכי סעד. הם צריכים להישאר עובדים יצרניים. אם נפעל בדרך ביורוקרטית עם ועדות נהרום חלק מהעובדים מבחינה נפשית. אני בטוח שבמשך שנה אחת לא נצליח לפתור את הבעיות. במשך שנתיים-שלוש שנים צריך לאפשר להם להחזיק מעמד. זה מרנין את הלב לשמוע שכל מטרתם של העובדים היא בטחון בעבודה.

ראובן דוד: גם לפני 12 חודש, כאשר התברר שיכול להיות מצב כזה, לא רצינו להאמין. אתה מדבר על תקופה שלפני 36 חודש. אז עדיין המחירים היו בשיא.

פ. גרופר: כל השנים המפעל עבד בהפסדים. רק בשנה אחת היו מחירים גבוהים.

ראובן דוד: הסכנה הייתה ודאית לפני שנה. אז קרא השר לשלושה אישים - מנהל תע"ש, מנהל התעשייה האווירית ומנהל "כור". הוא לא פנה להתאחדות התעשיינים בקשר לפרוייקטים אלה.

פ. ז. אמיר: אני שמח שוועדת העבודה מקיימת דיון ממצה בסוגיה של תמנע ואילת. לו הייתי מזכיר מועצת פועלי אילת הייתי מבקש לשמור בארכיון השמור ביותר את הפרוטוקול של הישיבה הזו כדי שיזכרו את הדברים החמים והמעודדים שאמרו הדוברים. הייתי חוזר וקורא את הדברים המעידים על תמיכה ציבורית מצד כל חלקי הבית בעובדי תמנע. (י. אזולאי: אם תהיה לכך תכלית, אני מוכן להמליץ על כך.)

אני מצרף את קולי לכל מה שנאמר על-ידי חברי הוועדה לוי, דרובלס, גרופר ואחרים. הם דיברו מתוך כאב ואהדה, מתוך רצון למצוא פתרונות. בנושא זה אנו צריכים לא רק לסמוך ידנו על מה שנאמר היום אלא להיות תכליתיים, כי תעשייה שתקלוט עובדים, גם אם יוחלט היום על הקמתה, לא תהיה מעשית לפני שתחלופנה שנתיים-שלוש שנים. גם אם יתחילו לעבוד בצורה מזרזת על הנחת המסילה לאילת ויתכננו את העבודה בצורה כזו שהיא תתקדם מאילת צפונה ומהצפון לאילת כדי להיפגש באמצע הדרך, למטרה זו יגייסו את כל הכלים והאמצעים, גם אז אינני חושב שהרכבת תגיע לאילת לפני חום חמש שנים. הוא הדין לגבי שדה תעופה בינלאומית באילת ועוד פרויקטים רבים וגדולים.

הבעיה המרכזית היום היא: איך אנו מטפלים ב-650 עובדים שמחר ימשיכו לעבוד עד שיימצא להם פתרון מניח את הדעת? לדעתי, עם ישראל חייב לחת סובסידיה רצינית לחושבי אילת ולעובדי תמנע. אני רואה לנגד עיני את העורף של אילת, זוהי אופירה. אם אילת תעבור משבר, אין לאופירה סיכוי להרים ראש. לכן איננו יכולים להסחפק רק באמירה שאנו תומכים בעובדים. אנו יודעים באיזה מצב בריאותי ונפשי הם נמצאים. אני למוד נסיון בשיקום עובדים. אני בא מהמקום הנמוך ביותר במדינה ואני יודע. שהבלאי האנושי הוא גדול. אני יודע איך ניתן לשקם עובד כאשר נראה שהוא לא יכול להיות עוד יעיל ובכל-זאת ניתן להחזירו לדרך היעילות והמעורבות בחברה.

לכן הדבר הראשון שוועדה נכבדה זו צריכה להמליץ עליו הוא שתמנע למרות ההפסדים הגדולים היום תמשיך לתפקד. אמנם שמענו שגם העובדים מודעים לכך שתמנע חייבת להיסגר אם מחירי הנחושט בעולם לא יעלו כפי שעלו מחירי הפוספטים, אבל בשעתו עמדו לסגור את מפעל הפוספטים וכיום זוהי אחת החברות הרווחיות. אחת ההמלצות היא שהמפעל בתמנע ימשיך לתפקד; כאשר יש לכך תמיכה מוסרית פרלמנטרית מכל חלקי הבית, חשוב ביותר שגם ועדת העבודה על כל חלקיה תמליץ שאיך סוגרים את המפעל אלא ממשיכים לעבוד בו בתפוקה מלאה או חלקית.

במקביל להמשך פעילותו של המפעל בתמנע, יש להמליץ בפני הגורמים הממלכתיים להקפיא לאלתר בניה של מפעלים נוספים במרכז הארץ. מפעלים כאלה יש להקים באילת ובאזורי פיתוח, בצפון, כולל הגולן, ובדרום, כולל אופירה. יש מחשבה כזו-שאו לי צריך להכאיב למרכז הארץ, כי טובת המדינה היא מעל לכל. והנה אני שומע מחבר-הכנסת גרופר וחברי-כנסת אחרים שמדי יום קמים מפעלים חדשים במרכז הארץ. (ש. גילמן: הלוואי והיה זה אמת) אני אומר את הדברים לא מפני שאינני יודע את המצב לאמיתו במדינת ישראל אלא מפני שהדברים שאומר חבר-כנסת מחייבים אותו.

אני בטוח שהצוות בראשותו שלמר חקלאי עושה עבודה טובה ויש לו נכונות למצוא פתרונות הולמים והוגנים לבעיות אנושיות של העובדים. יסוד היסודות הוא כאשר באים במגע עם העובד הוא לא רק למצוא לו מקום עבודה שלא יפול בערכו ממקום העבודה הקודם - ואני מחשיב מאד את מעמדו של העובד במקום העבודה וגם את ההכנסה שלו - אלא צריך למצוא לו גם פתרון שיקומי במידה והוא לא ניתן להשמה. המושג שיקום הוא רחב ביותר. יכולים עובדים אלה להתארגן בקבוצות כי לבצע פרויקטים בתוך אילת, כמו הפרוייקטים של מסילת הברזל, מאגרי הנפט, פיתוח וגננות. צריך לחשוב איך להעדיף עובדים אלה על-פני קבוצות אחרות בפיתוח פרויקטים. יש לבחון גם מתן רשיונות למוניות לכמה עובדים כדי שיארגנו תחבורה מסודרת מאילת למרכז הארץ. צריך לאפשר לעובדים להמשיך לגור באילת.

שמענו שבין עובדי תמנע יש מהנדסים וטכנאים. אנו חייבים להביא לאילת תעשייה מתוחכמת שתענה לציפיות ולכישורים של עובדים אלה.

שמחתי לשמוע ממר גילמן כי ההסתדרות תדאג לעובדים עד הסוף. כאשר הוא אומר דברים אלה יש על מי לסמוך. (ש. גילמן: אמרתי שנגן על העובדים בכל הדרכים והאמצעים.) זוהי ההגנה של ההסתדרות, שיש לה תמיכה בלתי-מסוייגת מכל חלקי הבית. לכן אני מחייב את הישיבה הזו, כי לגבי דידי דיבורים ומעשים חד הם. אינני חושב שוועדת העבודה זומנה כדי לשמוע סקירות על העבר. תפקידנו הוא להציע פתרונות ולאפשר לעובדים של תמנע לחזור לאילת בהרגשה ובתקווה שהמפעל ממשיך לתפקד עד שאחרון העובדים ימצא את מקומו הראוי, בעיקר בהתחשב בשנות העבודה שהוא השקיע בתמנע. אני מקווה שתוכן הדברים ורוחם יובאו לידיעת כל הגורמים הנוגעים בדבר בכנסת ובממשלה.

א. לבנבראון:

מספר הערות ושאלות. יש לי הרבה מה לומר בענין תמנע ואני מקווה שחיה הזדמנות מתאימה לכך. נראה לי שהעובדים זקוקים היום לא לשבחים - הם ראויים לכך אבל עם שבחים בלבד הם לא יוכלו להתקיים - אלא למקומות עבודה בטוחים שבהם הם יוכלו לעבוד ולקיים בכבוד את עצמם ואת משפחותיהם. לפי מה שמסר לנו נציג משרד המסחר והתעשייה, המצב באילת איננו מבטיח מקומות עבודה קבועים ובטוחים. הבריס העלו הצעות שונות על פיתוח מסילת רכבת או הקמת תעשייה זו או אחרת. שמענו גם הצהרה כי דיבורים ומעשים חד הם. אבל לדאבוננו ועדה זו יכולה רק להמליץ המלצות. אנו חיים בתקופה מסוימת במסגרת מדיניות כלכלית כללית. לפי המצב הקיים אינני רואה רק חוסר מחשבה מספקת לפיתוח נושאים באילת, אלא גם תנאים שהלוואי ויוכלו להבטיח לפועלים מקומות עבודה מתאימים בעוד מספר חדשים. לכך צריך לחשוב מה צריך לתת לפועלי תמנע, ואני מציע את הסיכום הבא:

ועדת העבודה מסכמת שעד שלא ימצא פתרון לכל פועלי תמנע לא ייסגר המפעל, ולא כפי שהכריז השר שהוא איננו מתחייב לכך עד שיימצא הפתרון לפועל האחרון. שמעתי רמזים כאילו יש תאריך לסגירה של המפעל, וזה דבר מדאיג מאד. עם כל השבחים לפועלים אנו צריכים להיות מודעים לכך שאם המפעל ייסגר ולא יהיה פתרון לעובדים, לא יבואו החברים שדיברו כאן להאשים את הפועלים. לי נראה שכל פתרון נכון וצודק יהיה קשור עם הרבה מאד הוצאות. אני רוצה לשאול את נציג משרד המסחר והתעשייה: האם באמת אין כל אפשרות להפעלת תמנע? האם בכל התנאים אין אפשרות כזו? כל פתרון שיימצא - פיתוח מפעלי תעשייה או תשלום פיצויים כאלה או אחרים - יהיה כרוך בהוצאה של מיליונים. שמעתי הצעה - ואני רוצה לדעת באיזו מידה הדבר הוא מציאותי - על אפשרות של העמקת הקידוח ופיתוח תעשיות שתהינה קשורות עם המוצרים של צמנט-נחושת וכן אפשרות של הקמת מפעל זיכרון לצמנט-נחושת, מפעל שיאפשר המשך הפעלת המכרה בלי שנהיה תלויים במחירים בחו"ל ובשווקי חוץ. תמנע זהו מפעל יסוד של מדינת ישראל. יש במפעל צוות של אנשים שלא כל עבודה מתאימה להם. האם כורה יכול להיות מלצר? כל הצעה אחרת תביא לבזבוז הכושר המקצועי של העובדים ותוסיף דאגה לאילת.

אני מצטער שלא שמעתי מנציגי ועדי העובדים מחשבה כזו. האם הם משוכנעים שבכל תנאי אין כל תקווה להמשך ההפעלה של תמנע? אם כך הדבר, צריך לדאוג לפיתוח תעשייה שתקלוט את העובדים המקצועיים והמאומנים במקומות עבודה מתאימים, אפילו אם זה ימשך תקופה ארוכה. ועד אז יש להמשיך להעסיק אותם בתמנע. זה יהיה פתרון מעשי.

אני מציע שוועדת העבודה בישיבתה הראשונה בנושא תקבל לפחות את הסיכום על המשך העסקת הפועלים במפעל עד שיימצא פתרון מתאים לכלל עובדי תמנע.

י. כהן:

אנו עוסקים בנושא של תמנע בשני מישורים. בוועדה הכלכלה קיימנו על כך דיון וגם סיכמנו אותו. נראה לי שאנו מסתובבים סחור-סחור. לפי דעתי עלינו לפעול לפי שני קריטריונים ברורים: האחד - מתוך דאגה אנושית לאדם; והשני - מתוך דאגה לעיר אילת. חשוב שהעובדים ימשיכו לגור באילת ולא יעזבו אותה. נראה לי שהפתרון איננו נעוץ בקביעת גובה הפיצויים. ככל שיסוכם על פיצויים יותר גבוהים כן קיימת סכנה שאדם יקח את הכסף ואולי יעבור למרכז הארץ. ואז לא השגנו שום דבר.

אין להתעלם מהבעיה ואי אפשר לומר לאנשים: זהו הפתרון, ואם אינכם מקבלים אותו - אין פתרון אחר. לא נבוא להתחרות על לבם של העובדים. צריך לקבוע קריטריונים ברורים: הסדר המוצע לכולם מבחינת הפיצוי; אדם שמציעים לו מקום עבודה ההולם את כישוריו, מקצועו והכשרתו - חייב להישמע. אני מאמין ששום אדם איננו מוכן שיעשו עמו חסד

ויאפשרו לו לעבוד במפעל הנושא הפסדים כאלה. אני מאמין שכל אחד רוצה לראות את מצב הדברים לטווח ארוך ולא בטווח הקצר. אני מציע לוועדה ולנציגי הממשלה לקבוע קריטריונים ברורים מבחינת הפיזויים ומקומות העבודה. אם יש פתרון מלא או חלקי צריך לעשות מאמץ כדי למצות אותו. אני משוכנע שגם העובד איננו רוצה לחיות לאורך ימים בהרגשה שהוא איננו יודע מה עתידו ומה עתיד המפעל בו הוא עובד.

ל. דיציאן: האם קיימת אפשרות לצמצם את היקף העבודה במפעל כדי שיעבוד באופן חלקי עד שימצא פתרון לאותם עובדים שכיום לא נמצא להם פתרון?

מה תהינה הוצאות התחזוקה של המפעל לאחר

סגירתו?

שמעתי מנציג ההסתדרות שהם יגנו על העובדים עד הסוף. (ש. גילמן: בכל הדרכים והאמצעים.) אני רוצה להבין מה פירושה של ההגדרה הזו. (ש. גילמן: שהמלא יופקרו.) האם בהסכם העבודה יש הוראות המתייחסות לגורם שהיה ידוע, הוא הגורם של הבלאי האנושי הגדול של העובדים במפעל כמו תמנע? האם דאגו בהסכם העבודה לנושא הזה?

ב. חקלאי: אני מייצג מערכת שבעצם מתפקדת בכל מקום

שמתרחשת פורענות תעסוקתית ומנסה לפתור

אותה בדברים שהמציאות נותנת. המערכת מסוגלת לתת את התשובה הטובה ביותר למה שקיים במציאות, כאשר מתרחשת תופעה כזו, ולערוך מפגש בין העובדים לבין המציאות בצורה האמינה והרכה ביותר ובצורה בלתי-אמצעית. המוטיב שחזר בפגישה עם העובדים היה זה. ההחלטה אם לקבל עבודה מסוימת, גורלו של העובד באותה העבודה, האתגר שלו ומידת הצלחתו - זה בינו לבין המעביד החדש; שום חסות לא תגאל אותו.

ברגע שהחלה הפעילות שלי, על-פי פניית השרים - והפסקת העבודה במפעל זהו גורם נתון - היעד המרכזי שלי היה לטפל בבעיה בצורה מסודרת. אם אתה פותר בעיה של 5 אנשים במקום של 100 איש, לא פותר כלום. יש נקודה שבה הכמות הופכת איכות ואתה חייב לטפל ברמה של המיקרו עם נשמה ועם לב. זה לא נכון שמועצת הפועלים היתה יכולה לעשות אינוונטר ולממש אותו. ההשמה, התאמת האיש לעבודה, היכולת לכוון אותו - זהו מקצוע, ואת המקצוע הזה אנו מייצגים. התרומה של המערכת היא בשנים: מיצוי מירבי של הקיים באילת. היתה טענה: מה יהיה אם יסתבר שבאילת אין פתרון לכל? אני מניח שיש פתרון לרוב. 525 מקומות עבודה יש ביד, כולל התעשייה האווירית וכבלי-ציון וכן 50 עובדי תחזוקה בחמנע, אם כי יש פער בין הברוטו לנטו. ערכנו מתאם בין הכישורים של האנשים לבין מה שמצוי בשטח. 350 מקומות עבודה נטו מתוך 420 יש לנו; 50 אנשים להמשך התחזוקה; 45 לכבלי-ציון; 80 לתעשייה האווירית. אני מדבר על מה שיש עכשיו, מחר. אותם אנשים שיהיו מוכנים ללמוד עיבוד שבבי כמקצוע אוניברסאלי, להבדיל מכריה, מתחילים לעבוד בתעשייה האווירית בתנאי פנימיה והם יבואו לאילת ברגע שהמפעל יעמוד על מכונו. (מ. גלעדי: באיזה שכר?) זוהי שאלה אחרת.

בצד התעסוקה יש להבטיח בעורף את המיטב

שהבטחון הסוציאלי מסוגל לתת לאנשים שהבלאי האנושי שלהם גבוה וכושרם להסתדר בעבודה הוא קטן, לאנשים שהגיל הקנה להם נכות תעסוקתית. מתוך בירור יש הצעות נאורות והוגנות לאנשים שיש להם בלאי, ולא חשוב הסיבה, אם זה צמח בעבודה או בגלל גיל. לכל אלה תינתן תשובה. חשוב מה היה מצב המוצא. לדעתי יש תשובות הוגנות לכך. בנושא של החולים והנכים זוהי המתודיקה לפי מיטב הכללים של הבטחון הסוציאלי. איננו משנים את היסודות של הבטחון הסוציאלי; אנו מציעים שימוש במבחנים עם תגמולים ברמה מקובלת.

המערכת מציעה דבר מורכב. המשקם נותן פתרון תעסוקתי, ואם לכך יתלווה תגמול, זה יוכל לתת לאדם תוכן תעסוקתי. באנו בדברים עם מרכז הקואופרציה. ההתאגדות היא פרובלמטית, לא כל אדם מסוגל להיכלל בה. מה שיד אנוש מסוגלת להגיש לעובדי תמנע, נעשה.

לעובדי תמנע יש פנסיונית יסוד במבטחים, היא איננה נותנת תשובות למצבים כאלה. נצטרך לאלתר תשובות. אילו הגורמים היציגים של הצדדים היו מגיעים לפנסיה מקיפה, היום היינו יכולים להתייצב מול העובדים בצורה הרבה יותר נאותה, אם כי ננהג כלפיהם כאילו יש לנו פתרונות. נציגות העובדים טענה מתוך דאגה כנה שהיא מעלה בראש דאגותיה את המצב הבריאותי של האנשים, את המחלות ואת הנכות. יש 201 אנשים שיש להם טענות בריאותיות. יש עוד כמה עשרות שיש להם טענה של גיל. אם זוהי הטענה, יש לכך תשובה. התשובה איננה בפתרונות תעסוקתיים פשוטים אלא בגישה של סינתזה בין בטחון סוציאלי לבין תעסוקה מתואמת.

החסות של המערכת שאני מייצג לא תיגמר בסידור חד-פעמי, אלא היא תלווה את העובדים. נעשה כל מאמץ שהמערכת האנושית תמשיך לתפקד באילת. אמרתי לעובדים שאני רואה בכך מפעל התיישבותי. זכויות הפרט הם מעל לכל. אם ימצאו עובדים שלא יהיו להם פתרונות באילת, יוצעו להם פתרונות במקומות אחרים. יש עודף ביקוש של 800 משרות. לא ננטוש את העובדים. אם יש מספר כזה של משרות דומני שאפשר להתחיל ברמה של מיקרו להציע לעובדים משרות.

כל אחד מהעובדים חי במשבר. החרדות המציקות מוליכות לעתים להתנהגות לא טובה כאמצעי הגנה. אני רוצה לעשות הכל כדי לשחרר את האנשים מהדאגה הזו. ההצעה הראשונה ב-8 בינואר היתה: תתחילו ללכת לעבודה כאשר אתם מושאלים מתמנע. ננסה ללכת בשיטה מעשית. אתם שייכים לתמנע עד הסוף. העובדים לא שעו לעצתי. יש רגליים לתחושה שאם ציבור עובדים ממשיך להיות מלוכד הוא שומר על עצמו. ההצעה הזו בעינה עומדת. המערכת מנסה להפיק מהמציאות את המירב ולאפשר מעבר לעבודות קיימות. נציג אותן לעובדים, כפי שהן מצויות.

הייתי בעריסת תמנע, ולמי שהניח יסודות לתעסוקה בנגב זה יותר מאשר חוויה קשה. אני פועל כגורם מתווך בין המערכת הכלכלית לבין האפשרויות המעשיות במציאות. אם בתוך המרווח הזה יהיה שיתוף-פעולה כן והוגן עם העובדים נוכל להאיץ את התהליכים. בסיכום ישארו כמה עובדים בלי פתרון, אבל החסות תינתן להם. אני מייצג גם ביטוח אבטלה; אם כי יש פער עצום בין מענק אבטלה לבין התגמול זהו פתרון נאור שהחברה מספקת לעובדים - רמת שכר ותגמולים.

י. כהן: ההצעה היא שהעובדים יהיו מושאלים למקום העבודה עד שיוכח שהם נקלטו בו?

ב. חקלאי: על דעת השרים הבאתי נוסחאות משפטיות שהם יהיו מושאלים עד לרגע שהמשא-והמתן יגיע לבשלות

ויגיעו להסכם על פיצויים.

ד. לוי: אין נסיון כזה לוועד עובדים.

ב. חקלאי: כאשר אין כנסיון הזה צריך להשתמש באמצעים בלתי-שגרתיים.

ד. לוי: לא נבקש מהם להיות שפני נסיון.

ב. חקלאי: אמרתי שאין לי טענות אליהם. נושא השנוי במחלוקת יכול להתברר בצורה נאותה בלי הלחץ. חופש

הבחירה הוא בהחלט בידיהם.

אם נציגות העובדים תשתף פעולה עם מיצוי אפשרויות התעסוקה הקיימת ובוד בוד עם המרצת המשא-והמתן המתנהל בחזית אחרת של עובד ומעביד, דומני שמה שאנו מביאים באמתחתנו יש בו כדי לאפשר תהליך רציני עם תוצאות מירביות. אני מייצג מערכת היכולה להציע את המציאות כמות שהיא, לעשות אנליזות, לנסות לשכנע את היחיד ולהביא בפני את הדברים בשלים להחלטה. לכך אנו ערוכים. על-פי זה תשפטו אותנו ולא על-פי הדאגה הממלכתית הכוללת לתשתית הכלכלית של אילת.

ד. לוי: אני בא בטענה לגורם שהוא מעל לסמכויות שיש לך.

ראובן דוד: הפעלת המכרות בצוות מצומצם איננה ניתנת לביצוע. אינך יכול להפעיל מכרה בלי להפעיל את כל מה שמסביב. יש אביזרי בטיחות ותחזוקה שאינך יכול לוותר על הפעלתם. כאשר נעשה הצמצום הראשון של 200 עובדים היתה כוונה להגיע למינימום של אנשים שניתן באמצעותם להפעיל את המכרה. לא ניתן לצמצם את צוות העובדים כי צמצום כזה פירושו פגיעה בבטיחות או בתחזוקה או בדברים אחרים שהם מסביב למפעל. הכוונה היא להשאיר במפעל צוות של 50 עובדים לתחזוקה של המפעל במצב תקין. במידה והמצב בשוק הבינלאומי ישתנה ניתן יהיה תוך פרק זמן קצר לחזור לתפוקה רצינית.

לשאלה בדבר פיתוח העפרה למוצרים נוספים. ההצעה הועלתה לפני שנה כאשר התברר המצב. המחשבה היתה להגיע למוצר מוגמר שאיננו תלוי ברגישויות של השוק הבינלאומי. הבדיקות שנעשו והממצאים שהוגשו לוועדת השרים הוכיחו שעדיין הייצור של מוצרים מוגמרים לא יהיה כדאי במחירים הקיימים ולפי התחזיות לשנים הקרובות. כדי להגיע למוצר מוגמר צריך להשקיע השקעה מסיבית של מאות מיליונים. מפעל לזיכוכן נחושט כרוך בהשקעה גדולה. עדיין העניין איננו בר-ביצוע למרות שהתכנית קיימת, כאשר ישתנה המצב, לא להשאיר את תמנע במצב הנוכחי, לא לייצר עפרה אלא לעבור למוצרים יותר מוגמרים ולהמשיך את תהליך הפיתוח, כל זה כאשר ישתנה המצב.

נבדקו עוד אפשרויות ובין היתר האפשרות של הפעלת המכרות בצורה של שדידת העופרה, היינו לא לבצע את הכרייה כפי שהיא מבוצעת היום אלא בצורה מאסיבית, ואז על-ידי "שדידה" ניתן יהיה להוריד את הוצאות הייצור. במקרה כזה, אם וכאשר ישתנה המצב, לא ניתן יהיה לחזור לכרייה מסודרת. תוך 2-3 שנים ימצו את אוצר הנחושט של מדינת ישראל. אני מטיל ספק אם הקטנת ההוצאות תביא אותנו למחיר הבינלאומי. הבדיקה נעשת כדי למצות את כל האפשרויות. נראה שלא נקבל את ההצעה. הכוונה היא לשמור על האוצר.

יש הצעה נוספת שהוגשה על-ידי מר פלאטו המעוניין לבדוק את האפשרות של הפעלת המכרות. אנו מוכנים להושיט לו סיוע, פרט למתן סובסידיה. הוא הביא מומחה מחו"ל. עד כמה שידוע לי, המסקנה של המומחה היא לא להפעיל את המכרה.

בעניין הסובסידיה אני מקווה שחבר-הכנסת גרופר וחברים אחרים יזכרו את דבריהם כאשר נביא הצעה מתאימה.

מ. גלעד: עובדי תמנע שימשו שפני-נסיון לכל מיני נסיונות בשנתיים האחרונות. כך נוצרו תקדימים שאיך להם אח ורע במדינת ישראל. לא נתן יד לנסיון שעלול להביא לתקיעת סכין בגבנו.

יש פתרון לנושא השיקום. כל עוד המפעל עובד, יש שיקום. פתרנו את בעיות השיקום כל עוד המפעל עבד. ברגע שהוא יפסיק לעבוד, העובדים האלה יהפכו להיות מקרי סעד או יעברו ל"המשקם".

אני חושב שעם ניהול תקין והשקעות במקום המחאים, בלי המחדלים שהיו בעבר, ניתן להפעיל את תמנע עם הפסדים הרבה יותר קטנים מאלה שיש היום ועם עתיד הרבה יותר ברור מאשר כל המפעלים הגדולים והקטנים שרוצים להקים בעתיד. התלות של תמנע בבורסה היתה ידועה קרוב לעשר שנים. היו תכניות שונות. אני מבין שצריך היה להשקיע בהם אמצעים. אנשים שהיו צריכים לקבוע את המדיניות לא החליטו ולא קבעו. אינני יודע אם הנושא הגיע לכנסת.

ש. ששון:

האם המפעל יכול להמשיך להתקיים ולתפקד? התשובה היא בהחלט חיובית אם הניהול יהיה תקין וההנהלה תהיה בעלת כושר החלטה ויעילה. לדאבוננו במשך ארבע השנים האחרונות לא כך היה המצב, והנה הגענו עד הלום.

לשאלה בדבר ייצור מוצרים מוגמרים. בשעתו בשנת 1968 היו על כך דיונים ממושכים עם המנכ"ל בן-יהודה. הועלו שתי אפשרויות: ייצור מוגמר בצורה של אלקטרוליזה או ייצור בצורה של כור היתוך. לאחר שמר בן-יהודה קיבל תפקיד אחר ועזב את תמנע נגנזו כנראה התכניות האלה. יתכן שהן צצו עוד פעם לפני כשנה. לו היו מגשימים את התכניות, תמנע לא היתה עומדת בפני משבר, אפילו אם המחירים היו יורדים.

לדעתי ניתן לקיים את תמנע עם אותו מספר של עובדים ללא רווח אבל גם ללא הפסד. יכולות להיות תנודות של 5 מיליון לירות לכאן או לכאן, וזה לא בגדר הפסד.

נכון שיש צליל צורם לדיבורים על פיצויים מוגדלים. אבל צריך להביא בחשבון את יוקר המחיה באילת, את מחירי הדירות באילת ומהי ההכנסה הפנויה של עובד מהמשכורת הגדולה שהוא מקבל. אם נעשה את החשבון הזה נראה שהמצב מתאזן ואולי העובד יוצא מפסיד. אני חי באילת משנת 1959 ולא יכולתי להגיע לרכישת דירה, ואני נמנה על מקבלי המשכורות הגבוהות בין העובדים. קל לדבר על משכורת גבוהה, אבל צריך להעמיד מול זה את העלויות לעובד כאשר הוא גר באילת.

ענין השיקום מעוגן בחוזה העבודה וכן מצב הבריאות והבלאי של העובדים. בזמן האחרון צצו מחלות האבק וגם התעוררו בעיות עם החוליות של הגב והצוואר כתוצאה מעבודה בציד מכוני. האמת היא שלא נתנו על כך את הדעת. העובדים ידעו שהם עובדים במקום עבודה מסודר שבו מתחשבים בעובד ובמצבו. היו מקרים שהעבירו עובדים מענף לענף וכך פתרו את הבעיה. העובדים מצדם השתדלו לתרום את חלקם ולהיקלט בעבודה. לרבים מהאנשים שנפגעו אין תעודות רפואיות. היום הם יפלו לנטל על שכם לשכת העבודה, לשכת הסעד והחברה. כמה מקומות עבודה אפשר להשיג באילת? העובדים יעברו ממקום עבודה אחד למשנהו. הצוות של מר הקלאי ילווה אותם במשך ששה חדשים, ובסופו של דבר הם ישארו לנפשם. נעשה עוול אם לא נדאג לפתרון בעייתם של עובדים אלה. יש לנו 200 עובדים שיש להם תעודות רפואיות, מהם 50 נכים שנפגעו בתמנע. לאחרים יש בעיות של גיל ובלאי אנושי. אפשר להגיד שלגבי 50% מכלל העובדים יש בעיות כאלה.

עובר שיעבר למקום עבודה אחר ירד באופן משמעותי במשכורתו. עובד תמנע שיש לו ותק של 10 שנות עבודה יקבל משכורת הקטנה ב-35%-40% מזו שקיבל בחמנע.

אני מקווה שפורום מסוים יקבל החלטה לשלוח את העובדים באופן מאורגן לבדיקות רפואיות במיוחד בקשר למחלת האבק. אינני יודע למי צריך להפנות את הבקשה הזו. היה רצוי שתחקבל החלטה שכל עובדי תמנע יעברו את הבדיקות ואז תהיה תמונה על החתך הנכון.

ע. אלישיב: שמענו שלל של דעות. הכוונה שלנו הייתה להעלות בעיה אנושית. הבעיה האנושית היא יותר חמורה מכל בעיה סוציאלית אחרת שנתקלתם בה. חבר-הכנסת יגאל כהן דיבר על קריטריונים נוקשים. אדם עלה לארץ ועבר ישר לתמנע. הוא קיבל אסבסטוז. יש לו הרבה ילדים. הוא עבד במפעל 20 שנה. אני חושב שזה לא אחראי להגיד לו היום: לך לעבוד במקום עבודה אחר. אי-אפשר לספל בבעיות אנושיות בדרך של כפיה.

י. כהן: חשוב שהעובד יגיע מה מגיע לו וזה יחול על כלל העובדים.

ע. אלישיב: בנושא הכספי איננו מבקשים פיצויים של 700% ולא של 500%. אנו מבקשים פיצוי על ההפרשים ברמת המשכורות. אנו יודעים מהי רמת השכר הנהוגה באילת במפעלים מסודרים ממשלתיים והסתדרותיים. יש עובדים שניסו לעבוד במספנה, 12 שעות עבודה ביום. עובד מצטיין שלנו עבד במספנה וחזר. מ-200 העובדים המפוטרים הקודמים עברו לעבוד 40 עובדים, ומהם נשאר אחד, כי תנאי העבודה היו מתחת לכל ביקורת. התשלומים לא היו מסודרים והתנאים הסוציאליים היו ברמה נמוכה ביותר. הכוונה היא שהפיצויים יכסו את הבלאי. על סעיפים רבים שעובד בתמנע מפסיד, כולל חוסר אפשרות להתקדם בדרגה, אינני תובע כסף. אני מדבר על פיצוי עבור העבר כדי שההפסד יהיה מינימלי. אם היינו מרימים קול צעקה באותה פרופורציה כמו קבוצות אחרות, אינני יודע מה היה קורה במדינה.

אם תיסגר תמנע לא נמצא פתרון ל-300 עובדים, שלא לדבר על חולים. אנו מבקשים שתחזיקו אותה פתוחה עד שיימצא פתרון. (פ. גרופר: את המיליונים אפשר להשקיע בשיקום.) אתה ערב לכך? ומה גורל העובדים שאיך להם פתרונות?

ש. גילמן: צוטטתי שלא במדויק. אני רוצה לחזור על דברי ולהשיב גם לשאלה מהי הכוונה. אמרתי שההסתדרות חסייע במציאת פתרונות נאותים אולם לא תוכל לוותר על זכותה להגן על עובדי תמנע בכל הדרכים והאמצעים העומדים לרשותה. מה פירוש להגן? לא נשאר את העובדים לבדם לגורלם. הם חברי ההסתדרות וההסתדרות מצווה להגן עליהם עד לסידורם הנאות. ההסתדרות תעמוד לצדם וחסייע להם עד לסידורם בעבודה בתוך אילת.

הדיון היה פורה וענייני. הוועדה הייתה צריכה לשמוע את הדברים. אנו מבקשים את עזרת הוועדה בתחום הפרלמנטרי וכך בתחום האנושי-מוסרי. ההסתדרות עדיין מלווה את העובדים והיא תפעל יחד אתם כדי למצוא את כל האפשרויות. אני חושב שהדיון היה במקומו ואנו מודים לוועדה על שהאזינה לבעיות.

י. אזולאי: נשאלתי על-ידי חבר-הכנסת לוי אם יש לי הצעה. את התשובה שלי קיבלת באמצעות עמיתך. הם הצהירו שהפתרון הנראה להם כטוב ביותר הוא להמשיך להפעיל את המפעל עד שיימצא פתרון לעובדים. זוהי התשובה. אם יש לוועדת העבודה כוח לקיים זאת, נזכור לה את החסד הזה לעתיד לבוא.

נשאלתי אם נושא הבלאי מעוגן בחוזה העבודה. לבוא ולהציע בדיונים על הסכם העבודה לעגן את נושא הבלאי לעתיד לבוא, זה נשמע לכאורה כדיבורים על מפעל שידוע כי בעתיד הרחוק או הקרוב ייסגר. אנו דואגים לעגן בהסכם העבודה את הבלאי במהלכו. עושים הכל כדי להשחיר את פנינו. בגין המשכורות הגבוהות הקיימות בתמנע. טוענים לעומתנו כי תמנע הגישה למצב של סגירה בשל המשכורות הגבוהות. המשכורות הן הביטוי היחיד של הבלאי חוץ כדי עבודה ללא שום קשר עם סגירת המפעל באחד הימים. חשוב שתדעו כי עובדי תמנע בענפים השונים משתכרים לפי התעריפים הארציים של המחלקה לאיגוד מקצועי כמו בכל הארץ, ואילו התוספות הן תוספות מקצועיות

ספציפיות שהשלכה הישירה שלהן זהו הבלאי ושעות העבודה.

היתה כאן אמירה שלי היא מפריעה. למר חקלאי יש תכניות, וקטונתי מלהיכנס אחר לפולמוס במישור המקצועי. אני מוכן לאמץ את דבריו שהחופש הוא בידי העובדים. אבל מה יקרה אם העובדים לא ימצאו את סידורם ותקום אותה ועדה שהחליטה מה שהחליטה - ואינני רוצה לעמוד עכשיו על צורת ההחלטה שלא הובאה לידיעתנו - והיא תאמר כי בתאריך מסוים נסגר המפעל בתמנע. האם זה מתיישב עם חופש הבחירה של העובדים? אם החופש הוא בידי העובדים להחליט על כך, אנו נחכה. המפעל בתמנע ימשיך לפעול עד שיימצא סידור לעובדים. שוהי התשובה.

כמה מלים על הפיתוח, וחבל שנציג משרד המסחר והתעשייה עזב את הישיבה. אני יודע כי לפני כמה חדשים, בדיון שהתקיים בוועדת שרים לענייני תעסוקה, ללא קשר עם הבעיה של תמנע, הצהיר השר יעקבי: גרוני ניחר בשל העובדה כי בכל מיני פורומים הצהרתי שאין לאילת זכות קיום בלעדי שדה תעופה בינלאומי ורכבת. גרונו של השר ניחר, והמצב נשאר כפי שהיה. והנה נתווספה לכך הבעיה של תמנע. הוזכר כאן ענין התמריצים. קיימנו סדרה של ישיבות עם ועדת הכלכלה של הכנסת. גם חבר-הכנסת כהן שמע כי אושרו תמריצים בשיעור גבוה עד שחברי-הכנסת לא האמינו בכך. תתפלא לשמוע שהנושא עדיין בדיון. (פ. גרופר: מי אשם?) אשמים אנחנו כי התברכנו במוניטין של עובדים שקטים, העושים את מלאכתם בשקט. כנראה שאנו חריגים. ידעו יפה להוציא את דיבתנו רעה כאשר סגרנו את העיר ליום אחד.

אני מבקש שתכירו בעובדה כי התשתית הכלכלית באילת אין לנו שליטה עליה, לא לנו ולא למדינת ישראל. התיירות, הנמל, קצ"א - זוהי התשתית הכלכלית. מדינת ישראל איננה יכולה להיות אחראית למצב הבטחוני ולמצב הגלובאלי; היא בקושי יכולה להיות אחראית למה שקורה בארץ. וכאשר מדברים על פיתוח, לצערי הרב אין לעיר כל תשתית. זה לא המשבר הראשון הפוקד את אילת. זהו משבר חמור ביותר, אבל אילת ידעה משברים. לעיר אין תכנית חומש כלכלית. אילת רצה אחרי משרד המסחר והתעשייה כדי להשקיע סכום של 30-40 אלף לירות בהכנת סקר על תשתית כלכלית. ואם מדובר על פיתוח טוב תעשה הוועדה אם תביא בחשבון שמה שקורה היום בתמנע יכול לקרות מחר בקצ"א, ויש כבר סימנים לכך, ויכול בהחלט לקרות עם הנמל. אם לא יהיה שדה תעופה ולא תהיה רכבת, זה בהחלט יכול לקרות לענף התיירות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלי: אנו עוקבים לא רק בשנה האחרונה אחרי הפעלתו והתפתחותו של המפעל בתמנע. המפעל היה נתון לתנודות הקשורות במחירי הנחושת בעולם. לא תמיד קביעת המחירים היתה בשליטתה של הממשלה או של גורם אחר. גם הפיטורים הקודמים היו בהסכמת העובדים תוך ראייתם את המצב ורצונם להמשיך לקיים את המפעל ולהבריא אותו. גם העובדים הבינו את המשמעות של התנודות במחירים בתקופה האחרונה.

הגזירה הוטלה עלינו לא מתוך רצונה של הממשלה או של גורם אחר, אלא בגלל הירידה הדרסטית במחירי הנחושת בעולם. אני חושב שאיש מביין חברי הוועדה שיש לו תחושה סוציאלית ויחס כלפי העובדים לא יוכל לעבור לסדר-היום ללא תגובה על החלטת הממשלה, החלטה פזיזה, לסגור את המפעל בלי להכין לעובדים מקומות עבודה אלטרנטיביים. צריך היה לפחות לתת שהות מספקת כדי להיערך לקראת המצב החדש. הממשלה החליטה על סגירה לא לאלתר, והנוסח של ההודעה היה בו כדי להטעות. טוב עשו השר ומזכ"ל ההסתדרות שירדו לאילת כדי להסביר שלא זו היתה הכוונה לסגור את המפעל מהיום למחר.

במשך כל שנות קיומו של המפעל התגאינו
בציבור העובדים בו על תרומתו לקידום המפעל וביסוסו. העובדים השקיעו
במפעל את שנות חייהם היפות ביותר.

במשך עשר שנים היה זה המפעל היחיד שהרוויח
ע. אלישיב: מבין כל מפעלי הפיתוח של המדינה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: הבעיה היא מורכבת, ולא במקרה לא נכנסנו
לנושא הפיצויים. מה שהעובדים זכאים לקבל
על הבלאי ועל כל מה שהשקיעו במפעל במשך השנים זהו נושא למושא-ומתן
בין העובדים לבין הממשלה. איתנו מעסיקה הבעיה של מקומות עבודה
אלטרנטיביים. היה מי שאמר כי ניתן להמשיך להפעיל את המפעל עם הפסדים
יותר קטנים, או עם הפסדים ורווחים לחילופין. כאשר העלות של סוץ נחושת
היא 15 מיליון והמחיר בשוק הבינלאומי הוא 8 מיליון, קשה לטעון שאפשר
להפעיל את המפעל בלי הפסדים. גם העובדים היו מהססים להגיד שיאפשרו
להם להפעיל את המפעל במצב כזה. אנו עומדים בפני מציאות מרה שאתה
אנו חייבים להתמודד, ולא העובדים הם שצריכים לסבול. האחריות מוטלת
על הממשלה והחברה, שאינן יכולות להגיד כי בכך תמה הפרשה.

אנו חייבים לראות גם את המציאות של אילת.
כבר אמר נציג משרד המסחר והתעשייה כי בכל דיון על חכניות פיתוח והנחת
תשתית לאילת עמדה תמיד הבעיה של כוח אדם נוסף שלא היה. לא ידענו
שנעמוד בפני משבר כה חמור שבעקבותיו ייפלטו עובדים מהמפעל בתמנע.
תמיד המכשול העיקרי לפיתוח באילת היה המחסור בכוח אדם נוסף. המצב
שנוצר לא צריך לתת מנוח למשרד המסחר והתעשייה, לממשלה ולוועדת השרים
לעירות הפיתוח, שהרי אילת היא עכשיו עיר פיתוח. צריכה היתה להיות
תכנית פיתוח לאילת ל-5-10 שנים, ויש להצטרף שהיא לא הוכנה במועד.
כיום אנו חייבים לתת תשובה לבעיה האנושית חשובה.

מר חקלאי ראוי למלוא ההערכה על גישתו
החיובית לטיפול בנושא בשיתוף כנה עם העובדים. אם לא ישררו יחסי
אמון ביניכם לבין הנציג מטעם הממשלה לא תחול התקדמות. אמון הדדי
הוא חיוני ביותר. רק בכוחות משותפים ניתן לפתור את הבעיות. אם לא
יהיה אמון לא יהיה גם פתרון משביע רצון.

המשכורות בתמנע אין דומה להן בשום מקום
עבודה אחר באילת. זוהי עובדה שצריך להביא אותה בחשבון. אפילו בתעשייה
האווירית אין משכורות כאלה, במיוחד לא בשנות העבודה הראשונות. היום
העובדים צריכים להתחיל מחדש. השנים שהם השקיעו בתמנע לא ישרתו אותן
במקום העבודה החדש. זוהי המציאות באילת והיא תקשה מאד על סידור
העובדים בעבודה. אבל העובדים חייבים להשלים עם עובדה זו ולקבל אותה
בהבנה, כמובן לאחר שהם קיבלו את הפיצוי ההולם עבור שנות העבודה
במפעל על כל הכרוך בכך. אבל נושא הפיצויים הוא ענין נפרד.

לא נוכל בשום פנים ואופן להפקיר את
250 העובדים הפכו לנכים, חולים או מוגבלים בצורה זו או אחרת כתוצאה
מהעבודה בתמנע. גורם ממלכתי צריך לשאת באחריות זו, אולי באמצעות
הביטוח הלאומי, על אף האמור בחוק ועל אף האות הכתובה. כאן מוכרחים
לגלות גמישות כדי ללכת לקראת הציבור הזה. זה לגבי הקשישים, החולים
ואלה שנפגעו בעבודה או שסובלים ממחלה מקצועית.

אני מצטרפת לתביעה שכל עובד המבקש
להיבדק מחדש באשר הוא סבור כי האבק או כל גורם אחר הזיקו לבריאותו
או עלולים להזיק לבריאותו בעתיד, יעבור בדיקות רפואיות. לעבודה
במכרה יכולות להיות תוצאות מזיקות בטווח ארוך לבריאות האדם גם אם
אין רואים אותן מיד. צריך לאפשר לציבור העובדים לעבור את הבדיקות
הרפואיות. זוהי משאלה ראשונה של הוועדה.

הטיפול צריך להיות מאגנטי וידואלי ובכל עובד ועובד, וכמוכן בעובדים המוגבלים. אינני יודעת מהם הפתרונות אשר באמתחכם לגבי המוגבלים ומה יהיה גורלם. חלילה לנו לתת להם ליהפך למקרי סעד. אנו מבקשים לשמוע בישיבה הבאה מהם הפתרונות המוצעים לסוג זה של עובדים שהם מוגבלים בגלל גיל, מחלה או נכות. חתום: שמואל

אין ספק שצריך להיות טיפול אינדיבידואלי בשאר העובדים ובהשמתם בעבודה. אם יש צורך בהסבה, אין מנוס מכך. צריך להשתדל להסב את המקצוע עד כמה שאפשר לעבודה שהעובדים ביצעו במפעל. העובדים מצדם צריכים להתאים את עצמם למציאות החדשה ולמקומות העבודה החדשים. לא שמעתי מכם דברים בתחום זה.

מכאן יוצאת הקריאה שלנו לממשלה ולהנהלת החברה להמשיך ולשאת באחריות כלפי העובדים כל עוד לא סודרו בעבודה אחרת, כל עוד לא שוקמו או לא נמצא להם פתרון אחר. על כך יכולה הוועדה להתאחד. (י.ז. אמיר: להמשיך בתפעול המפעל.) אינני רוצה לפרש או לפרט. הנוסח כולל הרבה דברים.

א. לבנבראון: כל הסדר יהיה בהסכם עם ועד העובדים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: דיברתי על שיתוף פעולה ואמון הדדי. וכי אפשר לכפות פתרון בלי ועד העובדים? כולנו רוצים את טובת העובדים ואת טובת העניין. הממשלה והחברה צריכות לשאת באחריות כל עוד לא נפתרה הבעיה של העובדים שדיברנו עליהם, שצריך לדאוג לשקומם.

א. לבנבראון: זוהי הגדרה כללית. את כליה נבא לקיים ילדי

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אלה הנושאים באחריות יודעים מהי הכוונה.

אני מביע את מלוא ההערכה להסדרות המלווה את המפעל ואת קידומם של העובדים. אין לי ספק שההסדרות לא תנטוש את העובדים ולא תחן להם להיאבק לבדם. המאבק יהיה יחד עם ההסדרות. אם בעת צרה ההסדרות לא תעמוד לימינו העובדים, מה לנו איגוד עובדים? במשברים כאלה ההסדרות צריכה להיות יחד עם העובדים ולתת להם את כל הסיוע והעידוד.

רצוני לבקש ממר קלאי שידווח לנו על המצב מדי פעם בפעם אם בכתב ואם בעל-פה, כפי שייראה לו, או באמצעותי. אני תמיד מוכנה שתופיע בפני הוועדה. אני סבורה שהטילו את המשימה על האדם הנכון. אני מכירה את מר קלאי שנים רבות, את סבלנותו, את התמדתו ואת דאגתו לעובדים שיהיו שבעי-רצון מהסידור שימצא להם. עובדי תמנע ראויים לכך כחלוצים שירדו לאילת.

אנו רואים לנגד עינינו גם את עתידה של אילת. חבל שאנשים שהתערו במקום יעזבו את העיר. צריך לעשות הכל כדי שהפתרון לעובדים יהיה באילת ולא מחוצה לה.

הטיפול צריך להיות אינטנסיבי ללא סחבת. ככל שנקדים למצוא את הפתרונות כן נחרום לאווירה השקטה שאפיינה את העובדים מתחילת המשבר ועד כה. אם העניינים יתמשכו ללא סוף, תפקע גם הסבלנות וקשה יהיה להשתלט על המצב. יש להמשיך את הטיפול ביתר שאח מתוך גישה אחראית כלפי העובדים על-מנת להגיע לפתרון זמני את הדעת.

מטפחית עם המפעל בתכנון, בעלויות של טיפוס קליני לטיפול. מפעל זה קלוט 45 עובדים שיוצמרכו לעבודת המסחרה מקצועות קצרה של חודש או חודשיים. המפעל אמור לספק את ההזמנה הראשונה למשרד החקשורת בספטמבר 1976.

16.2.76

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנו פונים לעובדים ומבקשים מהם לשחף פעולה עם המטפלים מטעם הממשלה בענינם. אנו עומדים בפני מציאות שלא נוכל לשנותה. נקלענו למשבר ומוכרחים לצאת ממנו. רק בכוחות משותפים ניתן לעשות זאת.

בסיכום, אנו מבקשים לאפשר לכל העובדים לעבור בדיקות רפואיות; הממשלה והנהלת החברה ימשיכו לשאת באחריות כל עוד העובדים לא סודרו בעבודה או לא נמצא להם פתרון; הוועדה תשמע דיווח מעודכן על ההתפתחות שחלה במציאת פתרונות לעובדים.

אני מודה לכם ונועלת את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.45)